

ΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ

Τ. Ρ. Ι.

ΤΟΥ Κ<sup>ΟΥ</sup> ΖΕΡΑΡΔ

ΤΩΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΟΥ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ  
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ.

ΚΑΤ' ΕΠΙΘΗΜΗΝ

Κ. ΤΡΙΚΟΓΛΙΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

1918



1900

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

## ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ



Όταν ἐξεδόθη τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ζέρραρδ ἐπιφοιτήσαν ὀχι μόνον βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἀλλ' αὐτόχρομα καταπληξίν. Ὁ κόσμος εἶδεν ἀνασυρόμενον τὸ παραπέτασμα τῆς Γερμανικῆς πολιτικῆς καὶ διπλωματίας, καὶ ἀπογυμνωμένην τὴν περιβόητον Γερμανικὴν Κουλτοὺρ μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε ὁ ἐναπομείνας κατάγυμνος σκελετός του νὰ προκαλέσῃ τὴν φρίκην. Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Ζέρραρδ, ὁ πεπολιτισμένος κόσμος διηρωτήθη: «αὕτη εἶνε ἡ Γερμανία;»

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ζέρραρδ, τοῦ ὁποίου ἐπιτομὴν δίδομεν ἐνταῦθα, ἐπιγράφεται τὰ «Τέσσαρά μου Χρόνια στὴ Γερμανία», καὶ ἐξεδόθη εἰς βιβλίον πέντε ἀφ' οὗ πρῶτον ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν λονδίνειον ἐφημερίδα «Ἡμερησίως Τηλέγραφος». Ὁ κ. Ζέρραρδ παρεμύειν εἰς τὸ Βερολίνον, ὡς Πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐν ἔτος πρὸ τοῦ πολέμου καὶ τρία ἔτη μετ' αὐτόν, καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ Γερμανίας μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μετὰ τὴν Γερμανίας καὶ Ἀμερικῆς. Τέσσαρα, λοιπόν, συναπτά ἔτη διαμείνας ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Γερμανισμοῦ, εἶχεν ὅλον τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν νὰ μελετήσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν Γερμανικὸν λαόν, νὰ ψυχολογήσῃ τοὺς ἰθύντοράς του, νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ἄδυνα τῆς πολιτικῆς καὶ διπλωματίας του, νὰ μνηθῆ εἰς τὰς δολοπλοκίας τῆς Αὐτῆς καὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ Κόμματος, ἐν ἑνὶ λόγῳ νὰ γνωρίσῃ τόσον καλὰ τὴν Γερμανίαν, ὥστε μετὰ τὸ βιβλίον του νὰ τὴν ἀποδώσῃ φωτοτυπικῶς, ὅποια ἀληθῶς εἶνε.

Εἰς τὰ ποῦτα κεφάλαια τοῦ βιβλίου του, περιγράφονται διάφοροι αὐλικαὶ ἐθιμοτυπία, δεῖτνα, ἑορταί, σκιαγραφεῖται ὁ Κάιζερ, ὁ Κρόμπφοντς, οἱ πρίγκηπες, διάφοροι ὑπουργοὶ καὶ διπλωμάται, καθὼς καὶ ἐξέχοντα πολιτικά πρόσωπα, δίδεται δὲ εἰς τὰ κεφάλαια αὐτὰ καὶ μία ψυχογραφικὴ εἰκὼν τῆς πλουτοκρατικῆς τάξεως, ὡς καὶ ἀνάλυσις τῆς ψυχικότητος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν διαφόρων Γερμανικῶν φυλῶν ποῦ ἀποτελοῦν τὴν Γερμανικὴν Ὀμοσπονδίαν. Μᾶς ἀποκαλύπτει πῶς οἱ Γερμανοὶ, ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἦσαν τρομερὰ κοιλιδουλοὶ, καὶ ὅτι οἱ εὔποροι τοῦ Βερολίνου ἔτρωγον, πρὸ τοῦ πολέμου, ἑπτὰ καὶ ὀκτῶ φοράς τὴν ἡμέραν.

Ἐφ' ἑτέρου, οἱ Γερμανοὶ εἶνε τρομακτικὰ οἰνοπόται καὶ εἰς τὰ ἔπισημα γεύματά των σπανίως παρεντίθεντο ὀλιγώτερα ἀπὸ ὀκτώ εἶδη οἴνων. Ὁ κ. Ζέρραδ, στηριζόμενος εἰς τὴν γνώμην πολλῶν διασήμων ἰατρῶν, λέγει ὅτι ἡ μέχρι κόρου αὐτῆ πολυφαγία, οἰνοποσία καὶ ζυθοποσία ἐπέδρασαν σημαντικῶς ἐπὶ τοῦ ἔθνικοῦ χαρακτῆρος τῶν Γερμανῶν, καὶ διέπλασαν αὐτὸν περισσότερον προκλητικὸν καὶ εὐερέθιστον.

Ὁ κ. Ζέρραδ περιγράφει τὸ ἐπεισόδιον τῆς Σαβέρν, καὶ τὰς θυελλώδεις συζητήσεις ποῦ ἔγειναν ἐπ' αὐτοῦ εἰς τὸ Ράιχσταγ, ὅπου διὰ πρώτην φοράν ἐγένετο εἶδος τι ἐλέγχου ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἱστορικὴ αὕτη συνεδρίασις ἔλαβε χώραν τὴν 9 Δεκεμβρίου 1913, καὶ ἐξαιρέσει τῶν Σοσιαλδημοκρατικῶν καὶ τῶν Πολωνῶν βουλευτῶν, οἱ ἠγέται ὅλων τῶν ἄλλων πολιτικῶν κομμάτων ὑπεστηρίξαν τὰς ἀντιλήψεις τῆς Κυβερνήσεως. Εἶνε ἀναμφισβήτητον, γράφει ὁ κ. Ζέρραδ, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη τῆς Σαβέρν, καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα στάσις ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους, ὅπως καὶ ἡ μὴ ἀπαμειβόμενη κήρυξις τοῦ Ράιχσταγ, ἀνήσυχισε μεγάλως τὸ Στρατιωτικὸν Κόμμα.

Ἦτο, ἴσως, ὁ τελευταῖος παράγων, ὁ ὁποῖος διέθεσε τοὺς συνηγόμενους τοῦ παλαιοῦ στρατιωτικοῦ κόμματος ἐν Γερμανίᾳ, εὐμενῶς τὸν ἐνὸς εὐρωπαϊκοῦ πολέμου. Συνήθως, κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη, ὅταν κατὰ τὰς ἀναβολὰς ἢ τὰς λήξεις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ράιχσταγ, οἱ βουλευταὶ ἠγείροντο καὶ ἐξητωκραύμαζον τὸ ὄνομα τοῦ Ἀυτοκράτορος, οἱ Σοσιαλδημοκρατικοὶ ἀνεχώρουν τῆς αἰθούσης. Ἄλλ' ὅταν ἡ Βουλὴ ἀνέβαλε τὰς συνεδριάσεις τῆς, τὴν 20 Μαΐου 1914, τὸ κόμμα τοῦτο παρέμεινε εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἠρνήθη νὰ ἐγερθῇ καὶ ἀνευφημησῇ τὸν Κάιζερ. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ράιχσταγ ἀμέσως ἐπέστησε τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἔλλειψιν ταύτην τοῦ σεβασμοῦ, ἀλλ' οἱ σοσιαλισταὶ ἐφώναξαν δυνατὰ:

— Αὐτὸ εἶνε δική μας δουλειά! καὶ ἤρχισαν νὰ σφυρίζουν καὶ νὰ γιουχαῖζουν.

Ὁ κ. Ζέρραδ λέγει ὅτι τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο παρώργισε τὸν Κάιζερ, καὶ πιστεύει ὅτι συνετέλεσε πολὺ εἰς τὸ νὰ κηρυχθῇ οὗτος ὑπὲρ τοῦ πολέμου.

Διὰ τὴν ἀποδείξιν μέχρι ποίου βαθμοῦ οἱ ἀξιοματικοὶ τοῦ στρατοῦ, ἐπὶ ἔτη, εἴτε ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν καθηκόντων των, εἴτε ἔξω αὐτῶν ἐφέροντο σκαιῶς καὶ βαλάντως ἀπέναντι τοῦ

ἀστυκοῦ πληθυσμοῦ, ὁ κ. Ζέρραρντ ἀναφέρει τὸ ἀκόλουθον ἐπιστόδιον, τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον :

«Πολλάκις, λέγει, ὅταν ἤμην εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ ἐτύγγανε ν' ἀναμένω τὴν σειρὰν μου ἐξωθι θυρίδος τινος εἰσιτηρίων, εἶδον ἀξιωματικοὺς νὰ ἔρχονται, νὰ «σπρώχουν» τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ παίρνουν αὐτοὶ πρῶτοι σειρὰν, ἄνευ οὐδεμιᾶς κἀν διαμαρτυρίας, ἐκ μέρους ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἀνεμνον. Εἰς μίαν περίστασιν, μετέβην μετὰ τοῦ γυναικαδέλφου μου εἰς τὰς ἵπποδρομίας τοῦ Βερολίνου, καὶ ἠγόρασα ἐν θεωρεῖον. Ἐν ᾧ ἡμέθρα ἀκόμη ἔξω, παρατηροῦντες τοὺς ἵππους, οἱ ὅποιοι θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἵπποδρομίας, ἕνας Πρωσσοσ ἀξιωματικὸς μετὰ τῆς συζύγου του, εἰσῆλθον καὶ ἐκάθησαν εἰς τὸ θεωρεῖον μας. Ἐπέστησα ἐπ' αὐτῶν τὴν προσοχὴν ἐνὸς ἐκ τῶν κλητῶν, ἀλλ' οὗτος μοι εἶπεν, ὅτι δὲν ἐτόλμα νὰ παρακαλέσῃ τὸν Πρωσσὸν ἀξιωματικὸν νὰ ἐκκενώσῃ τὸ θεωρεῖον, καὶ τοῦτο κατορθώθῃ μόνον ὅταν ἐστῆλα καὶ ἐκάλωσα τὸν ἀρχικλητῆρα καὶ ἐπέδειξα εἰς αὐτὸν τὸ σῆμα μου ὡς μέλους τοῦ Jockey Club, καὶ τὸ διαβατήριόν μου. Ὑπῆρξαν πλεῖστοι ὅσοι περιπτώσεις ἐν Γερμανίᾳ, καθ' ἃς ἕνας ἀξιωματικὸς, ἔχων ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην διαφορὰν μετὰ πολίτου τινος, κατίσχυσεν ἀμέσως τοῦ πολίτου διὰ τῆς βίας. Τοιούτου εἴδους σκαιὰ συμπεριφορὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν, πρὸς τοὺς Γερμανοὺς, ἀναμφιβόλως ἐδημιούργησεν ἐν Γερμανίᾳ πνεῦμα ἀνταγωνισμοῦ, ὃχι μόνον κατ' αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλου τοῦ στρατιωτικοῦ συστήματος τῆς Πρωσσίας.»

Ὁ κ. Ζέρραρντ φρονεῖ, ἀκόμη, ὅτι πλὴν τῆς συστηματικῆς προπαγάνδας ποῦ ἐγένειεν ὑπὲρ τοῦ πολέμου μετὰ τὰ συγγράμματα τοῦ Μπερνάρντι, Τράϊτσκε καὶ ἄλλαν περιβοήτων Παγερμανιστῶν, ὁ μεγάλος ὄγκος τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ συγκινετέθη εἰς τὰς θυσίας, τὰς ὁποίας ἀπήτησαν αἱ τεράστια πολεμικαὶ προπαρασκευαὶ τῶσων ἐτῶν, ἐλαυνόμενος ὑπὸ ἐνὸς περιέργου, ἀλλ' ὃχι καὶ ὄλως ἀψυχολογήτου καὶ ἀδικαιολογήτου, φόβου. Ὁ φόβος οὗτος χρονολογεῖται ἀπὸ αἰῶνων, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Τριακονταετοῦς Πολέμου (1618—1648), κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἡ χώρα κατηρημώθη, καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀπὸ 20 ἑκατομμύρια κατοίκων ἠλαττώθη εἰς ἄ μόνον. Εἶχε δὲ φθάσει εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἡ ἀθλιότης τῆς

χώρας, ὡς ἐκ τῆς ἐνδεΐας, τοῦ λιμοῦ καὶ ἄλλων κακῶν, ὥστε ἡ ἀνθρωποφαγία ἦτον εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν, καὶ ἡ πολυγαμία εἶχε καθιερωθεῖ πλέον ὡς νόμιμος θεσμός. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν τρομερὸν τοῦτον πόλεμον, οἱ Γερμανοὶ υπέστησαν καὶ ἄλλους πολέμους, μικροτέρους μὲν, ἀλλὰ πάντοτε καταστρεπτικούς, ὅπως ὁ Ἑπταετής Πόλεμος τοῦ Μ. Φρειδερίκου, καὶ ἡ ταπείνωσις τῆς Γερμανίας ἀπὸ τὸν Μέγαν Ναπολέοντα. — «Εἶμαι πεπεισμένος, λέγει ὁ κ. Ζέραρντ, ὅτι ὁ φόβος τοῦ πολέμου, γεννηθεὶς ἐξ ἑνὸς κληρονομικοῦ ἐνοστίκτου, συνετέλεσεν ὥστε ὁ μέγας ὄγκος τῶν Γερμανῶν νὰ καταστῇ τὸ ὄργανον καὶ τὸ θῦμα ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐξεμεταλλεύθησαν αὐτὸν τὸν φόβον, διὰ νὰ δημιουργήσουν μίαν στρατιωτικὴν ἀπολυταρχίαν».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

# ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

## ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου, ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Ζέραρδ, ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, εἶχον ἀποκοπεῖ ἀπὸ πάσης ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλὰ ταχέως ἀπεκατεστάθη μίᾳ γραμμῇ συγκοινωνίας, πρῶτον μέσῳ Ἰταλίας, καὶ μετὰ τινὰ χρόνον μέσῳ Δανιμαρκίας. Καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς, ἢ μεταβίβασις τηλεγραφημάτων ἀπὸ Οὐκσιγγτῶνος εἰς Βερολίνον, καὶ τάνάπαλιν, ἀπῆγει δύο ἡμέρας. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Λέγγης, ὁ φόν Γιάγερ ἐστειλε καὶ μὴ ἐκάλεσε, καὶ μετὰ τὴν ἠρώτησεν εἴν ἤθελον νὰ μεταβιβάσωσιν διὰ τῆς Ἀμερικανικῆς Πρεσβείας, μίαν διακοίνωσιν, δι' ἧς ἐπροτίετο εἰς τὸ Βέλγιον εἰρήνην καὶ ἀποζημίωσις, εἴν δὲν ἀντέτασσε τοῦτο περαιτέρω ἀντίστασιν εἰς τὴν διὰ τοῦ ἐδάφους του διέλευσιν τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων. Ἐπειδὴ ἡ πρότασις ἦτο μίᾳ εἰρημιστικῇ πρότασις, ἀνέλαβον τὴν εὐθύνην τῆς μεταβιβάσεώς της, καὶ ἀπέστειλα τὴν διακοίνωσιν τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν ἐν Χάγῃ Πρεσβευτὴν μας, διὰ νὰ τὴν διαβιβάσῃ οὕτως πρὸς τὸν ἐν Βελγίῳ Ἐπιτετραμμένον μας. Ὁ Δρ Βὰν Ντάϋκ, ὁ ἐν Χάγῃ πρεσβευτὴς μας, ἠρνήθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν μεταβίβασιν τῆς προτάσεως ταύτης, καὶ ἀπέστειλε τὴν Γερμανικὴν διακοίνωσιν πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ὀλλανδίας. Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἡ πρότασις ἐφθασε μέχρι τῆς Βελγικῆς Κυβερνήσεως. Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἐλάμβανον παρὰ

τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν τηλεγράφημα τοῦ Προέδρου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, εἰς τὸ ὅποιον ἐδηλοῦτο, ὅτι αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἦσαν πρόθυμοι εἰς πᾶσαν στιγμήν νὰ μεσολαβήσουν ἐν μέσῳ τῶν ἐμπολέμων Δυνάμεων, καὶ ἐπεφορτιζόμεναι νὰ υποβάλω τὴν πρότασιν ταύτην ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Αὐτοκράτορα. Ἐξήτησα, συνεπῶς, μίαν ἀκρόασιν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἣτις καὶ μοι ὤρισθη διὰ τὴν πρωΐαν τῆς 10ης Αὐγούστου, εἰς τὰ ἐν Βερολίνῳ Ἀνάκτορα. Μετέβην ἐκεῖ ἐπ' αὐτοκινήτου, καὶ ὅταν ἐφθασα εἰς τὸ προαύλιον, ὠδηγήθη εἰς μίαν θύραν, ἣ ὅποια ἦνοιγεν εἰς μίαν μικρὰν κλιμακὰ ἄγουσαν εἰς ἓνα μικρὸν κήπον, ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ἄκτης τοῦ ποταμοῦ Σπρῆ, ὁ ὅποιος ρέει κάτωθι τῶν Βασιλικῶν Ἀνακτόρων.

Εὔρον τὸν Αὐτοκράτορα καθήμενον πρὸ σιδηρᾶς προαίτης τραπέζης, κάτω ἀπὸ μίαν μεγάλην ὀμβρέλλαν. Φύλλα τηλεγραφικοῦ γάρτου ἦσαν ἐσκορπισμένα ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἔμπροσθέν του, καὶ ἐπάνω εἰς τὴν ἄμμον ἠλιάζοντο δύο μικρὰ σκυλλάκια. Ἐξήγησα εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς μου, καὶ ἤρχισαμεν μίαν γενικὴν συνομιλίαν περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔλαβε μερικὰ μεγάλα φύλλα τηλεγράφου, καὶ ἔγραψε μὲ μολυβδοκόνδυλον τὴν ἀπάντησίν του εἰς τὴν πρότασιν τοῦ Προέδρου. Τὴν ἀπάντησιν ταύτην, φυσικὰ, ἐτηλεγράφησα ἀμέσως πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Οὐασσιγγτῶνος. Τὴν παραθέτω:

«Πρὸς τὸν Πρόεδρον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν,

»προσωπικῶς.

»10/8/14

»1. Ἡ Α. Β. Υ., ὁ Πρίγκηψ Ἐρρῶκος ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῆ Α. Μεγαλειότητι, τῷ Βασιλεῖ Γεωργίῳ



Ε', ἐν Λονδίῳ, ὅστις ἐξουσιοδότησεν αὐτὸν νὰ μοι μεταβιβάσῃ προφορικῶς, ὅτι ἡ Ἄγγλια θὰ παρέμενεν οὐδετέρα, ἐὰν ὁ πόλεμος ἤθελεν ἐκτραγῆ ἐν τῇ Ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ, μεταξὺ Γερμανίας καὶ Γαλλίας, Αὐστρίας καὶ Ρωσσίας. Τὸ μήνυμα τοῦτο μοι ἐτηλεγραφήθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐκ Λονδίνου, μετὰ τὴν συνομιλίαν του μετὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, καὶ μοι ἐπανελήθη προφορικῶς, τὴν 29ην Ἰουλίου.

»2. Ὁ ἐν Λονδίῳ Ἐπιτετραμμένος μου μετεβίβασε μήνυμα ἐκ μέρους τοῦ σέο **Ε.** Γκρέϋ πρὸς τὸ Βερολῖνον, λέγον ὅτι μόνον ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὑπῆρχον πιθανότητες ὅτι ἡ Γαλλία θὰ κατεσυνετριβεῖτο, ἡ Ἄγγλια θὰ ἐπενέβαινε.

»3. Τὴν 30ήν, ὁ ἐν Λονδίῳ Ἐπιτετραμμένος μου ἐτηλεγράφησέν μοι, ὅτι ὁ σέο Ἐδουάρδος Γκρέϋ, κατὰ τὴν διάσκεψιν μιᾶς «ἰδιαίτης» συνομιλίας, εἶπεν εἰς αὐτὸν ὅτι, ἐὰν ἡ ρῆξις παρέμενεν ἐπιτοπισμένη μεταξὺ **Ρωσσίας** — ὅχι Σερβίας — καὶ **Αὐστρίας**, ἡ Ἄγγλια δὲν θὰ ἐκινεῖτο, ἀλλ' ἐὰν «ἀνεμυγνῶμεθα» εἰς τὴν ἔριδα θὰ ἐλάμβανε ταχείας ἀποφάσεις καὶ σοβαρὰ μέτρα, ἥτοι ἐὰν ἄφῃνα τὴν σύμμαχόν μου Αὐστρίαν εἰς τὴν ἀμηχανίαν νὰ πολεμήσῃ μόνῃ, ἡ Ἄγγλια δὲν θὰ μὲ ἔθιγε.

»4. Ἐπειδὴ ἡ δῆλωσις αὕτη ἦτο ἐντελῶς ἀντίθετος πρὸς τὸ πρὸς ἐμὲ μήνυμα τοῦ Βασιλέως, ἐτηλεγράφησα πρὸς τὴν Α. Μ., τὴν 29ην ἢ 30ήν, εὐχαριστιῶν αὐτὸν διὰ τὰ εὐγενῆ μηνύματά του, μέσω τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ παρακαλῶν αὐτὸν νὰ χορηγήσῃ ὅλην τὴν ἐπιτροπὴν, ὅπως ἀποτρέψῃ τὰς συμμάχους του, Γαλλίαν καὶ Ρωσσίαν, ἀπὸ οἰαοδῆποτε πολεμικῆς προπαρασκευῆς, ἥτις θὰ διέτρεφε τὸ ἔργον μου τῆς μεσολαβήσεως, δηλῶν ὅτι εὐρισκό-

μην ἐν συνεχῇ ἐπικοινωνία μετὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Τσάρου. Τὴν ἐσπέραν, ὁ Βασιλεὺς εὐγενῶς μοι ἀπήντησεν, ὅτι διέταξε τὴν Κυβέρνησιν του ὅπως μεταχειρισθῆ πᾶσαν δυνατὴν ἐπιτροπὴν παρὰ τοῖς συμμάχοις αὐτῆς, καὶ ἀποτρέψῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λήψεως οἰωνοδήποτε προκλητικῶν στοασιωτικῶν μέτρων. Ταυτοχρόνως, ἡ Α. Μ. μὲ ἠρώτα ἐὰν θὰ διεβίβαζον εἰς Βιέννην τὴν ἀγγλικὴν πρότασιν, καθ' ἣν ἡ Αὐστρία θὰ κατελάμβανε τὸ Βελιγράδιον καὶ ὀλίγας τινὰς ἄλλας σερβικὰς πόλεις, μετὰ λωρίδος τινος ἐδάφους, ὡς ἐγγύησιν ὅτι αἱ ἐπὶ τοῦ χάριτου σερβικαὶ ὑποσχέσεις θὰ ἐξεπληροῦντο καὶ πραγματικῶς. Ἡ πρότασις αὕτη ἐτηλεγραφήθη ταυτοχρόνως εἰς ἐμὲ καὶ ἐκ Βιέννης διὰ τὸ Λονδίνον. Ἐπὶ πλέον, εἶχον τηλεγραφήσει πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Φάσσαν τὴν ἴδιαν πρότασιν, ὡς ἰδικὴν μου ἰδέαν, πρὸν λάβω τὰς δύο ἀνακοινώσεις ἐκ Βιέννης καὶ Λονδίνου, αἱ ὁποῖαι τόσον συνεφώνουν πρὸς ἀλλήλας.

»δ. Διεβίβασα ἀμέσως τὰ τηλεγραφήματα εἰς Βιέννην καὶ Λονδίνον. Ἠσθάνομην ὅτι θὰ μοι ἦτο δυνατόν γὰ ὑπερνικήσω τὰς δυσχερείας τοῦ ζητήματος, καὶ ἤμην εὐτυχὴς ἐπὶ τῇ προβλέψει τῆς εἰρηρικῆς διευθετήσεως.

»ε. Ἐν ᾧ ἠτοιμάζον μίαν διακοίνωσιν πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Τσάρον, τὴν ἐπομένην πρωΐαν, δι' ἣς τὸν ἐπληροφόρουν ὅτι ἡ Βιέννη, Λονδίνον καὶ Βερολίον, συνεφώνουν ὡς πρὸς τὴν διαχειριστὴν τῆς ὑποθέσεως, ἔλαβον αἴφνης τηλεφώνημα παρὰ τῆς Α. Ε. τοῦ Ἀρχικαγκελλάριου, ὅτι τὴν παρελθούσαν νύκτα ὁ Τσάρος διέταξε τὴν κινητοποίησιν τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ, ὅπερ, φυσικὰ, ἐσήμαινε μέτρον κατὰ τῆς Γερμανίας, ἐν ᾧ μέχρι τότε τὰ Ῥωσικὰ στρατεύματα εἶχον

ἤδη κινητοποιηθῆ κατὰ τῆς Ἀδοτορίας.

»7. Εἰς ἓν τηλεγράφημα ἐκ Λονδίνου, ὃ ἐκεῖ Ἐπι-  
 τετραμμένος μου μὲ ἐπληροφόρει διὸ ἀντελαμβάνετο,  
 ὅτι ἡ Βρετανικὴ Κυβέρνησις θὰ ἠγγυῶτο τὴν οὐδε-  
 τερότητα τῆς Γαλλίας, καὶ ἐπεθύμει νὰ γνωρίζῃ ἂν ἡ  
 Γερμανία θὰ ἀπεῖχεν ἀπὸ ἐπιθέσεως. Ἐτηλεγράφησα  
 πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα, προσωπικῶς, ὅτι τῆς  
 κινητοποιήσεως διαταχθείσης ἤδη, δὲν ἠδυνάμην νὰ  
 τὴν ἀναστειλῶ, ἀλλ' ἔὰν ἡ Α. Μ. ἠδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ  
 διὰ τῶν ἐνόπλων δυνάμεών της τὴν οὐδετερότητα τῆς  
 Γαλλίας, θὰ ἀπέιχον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιτεθῶ κατ' αὐτῆς,  
 ἀφίνων αὐτὴν ἥσυχον, καὶ χορηγοποιῶν τὰ στρα-  
 τεύματά μου ἀλλαγῶ. Ἡ Α. Μ. μοὶ ἀπήντησεν, ὅτι  
 ἐνόμιζεν, ὅτι ἡ πρότασίς μου ἐβασίζετο ἐπὶ μιᾷ παρε-  
 ξηγήσεως, καὶ ἔξ ὧσων μοὶ εἶπε δυνατόν νὰ συμπε-  
 ρῶμαι, ὃ ἀπὸ Ε. Γουβῆ οὐδέποτε ἔλαβε τὴν προίτιάν  
 μου ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν. Οὐδέποτε ἔδωσεν ἀπάντη-  
 σίν τινα εἰς αὐτήν. Τοῦναντίον ἔδηλωσεν, ὅτι ἡ Ἀγ-  
 γλία ἦτο ἠναγκασμένη νὰ υπερασπίσῃ τὴν οὐδετερότητα  
 τοῦ Βελγίου, ἡ ὁποία ἔδει νὰ παραβιασθῇ ὑπὸ τῆς  
 Γερμανίας διὰ στρατηγικοὺς λόγους, ἐπειδὴ εἶχον λη-  
 φθεῖ εἰδήσεις, ὅτι ἡ Γαλλία προητοιμάζετο ἤδη νὰ  
 εἰσέλθῃ εἰς τὸ Βέλγιον, καὶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Βέλγων  
 εἶχεν ἀποκρούσει τὴν αἴτησίν μου, περὶ ἐλευθέρως διε-  
 λεύσεως τῶν στρατευμάτων μου διὰ τοῦ Βελγικοῦ  
 ἐδάφους, μὲ τὴν ἐγγύησιν ὅτι δὲν θὰ θιχθῇ ἡ ἐλευθε-  
 ρία τῆς χώρας του. Εἶμαι λίαν εὐγνώμων πρὸν τὸν  
 Πρόεδρον διὰ τὸ τηλεγράφημά του.

«ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Α. Β.»

Τὸ λίαν ἐνδιαφέρον καὶ σημαντικώτατον τοῦτο ἐγ-  
 γραφον διευκρινίζει ἐν σημεῖον, ὅπερ ἄλλως τε οὐδέ-

ποτε ἔμεινε σκοτεινὸν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου, τὴν προμελετημένην παραδιάσιν τῆς οὐδετερότητος τοῦ Βελγίου, τοῦ ὁποίου τὸ ἔδαφος «ἔδει νὰ παραβιωθῇ ὑπὸ τῆς Γερμανίας διὰ στρατηγικοὺς λόγους», προστιθεμένου τοῦ σαθροῦ ἐπιχειρήματος ὅτι «εἰδήσεις εἰζον ληφθῆ ὅτι ἡ Γαλλία προητοιμάζετο ἤδη νὰ εἰσέλθῃ εἰς Βέλγιον», χωρὶς καὶ οὐδὲ τὸ πρόσχημα νὰ ὑφίσταται, ὅτι οἱ Γάλλοι ἀπεπειράθησαν παραδιάσιν τινὰ τῶν βελγικῶν συνόρων, πρὸ τῆς γερμανικῆς εἰσβολῆς, εἰς τὴν ἀτυχῆ ἐκείνην χώραν. Φυσικά, τὸ ἔτερον ἐπιχείρημα, ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῶν Βέλγων ἀπέκρουσε τὴν αἴτησιν περὶ διελεύσεως τῶν αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων διὰ τοῦ βελγικοῦ ἐδάφους, ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῆς ἐλευθερίας τῆς χώρας του, εἶνε ἔτι σαθρότερον. Ἐγκαινιάζεν, ὁμοίως, νέαν ἐποχὴν εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἠθῶν σχέσεις, καθ' ἣν ἐν μικρῶν χρόνοις θὰ ἐξήρτα τοῦ λαοῦ τὴν ἐλευθερίαν του ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐπιθυμίας ἐνὸς ἰσχυροῦ γείτονος, ζητοῦντος νὰ διέλθῃ διὰ τοῦ ἐδάφους του, διὰ νὰ προσβάλῃ ἑτέραν παρακείμενην χώραν.

Ἀνεξαρτήτως τῆς παραδιάσεως τῆς βελγικῆς οὐδετερότητος, τί θὰ συνέβαινε εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν καὶ εἰς τὸν κόσμον ὅλον, ἐὰν ἡ Πρωσικὴ ἀπολυταρχία ἀφίνετο ἐλευθέρα νὰ κατασυντρίψῃ, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, τὰ ἔθνη τῆς γῆς; Πρῶτον, θὰ εἶχόμεν τὴν ἤταν τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Σερβίας ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας, τὴν προσάρτησιν μεγίστου τμήματος τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Γερμανικὴν Αὐτοκρατορίαν, καὶ γερμανικὴν ἐπιρροὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν Ρωσσίᾳ, καὶ ὅλας τὰς ἀκενώτους πηγὰς τῆς μεγάλης αὐτῆς αὐτοκρατορίας ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Γερμανίας. Ὅλοι οἱ στόλοι τοῦ κόσμου θ' ἀπέκλειον ἀνωφελῶς

τὰς γερμανικὰς ἀκτὰς, ἐὰν ἡ Γερμανία ἐλάμβανε ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς τὸν ἀνεξάντλητον πλοῦτον τοῦ Κράτους τῶν Ρωμανῶν. Ὅταν ἡ Ρωσσία θὰ ἤττατο, καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον θὰ ἀπερροφάτο, ἡ Γαλλία θὰ ἦτο πλεόν εὐκολος λεία, ἡ δὲ Μεγάλη Βρεττανία, καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο ἠνωμένη μετὰ τὴν Γαλλίαν εἰς τὸν πόλεμον, θὰ εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐν σοβαρώτερον πρόβλημα, ἐὰν τὰ ὑποβρύχια θὰ ἠδύναντο νὰ ὀρμῶνται ἤδη ἐκ Χερσούργου καὶ τοῦ Καλαί, ἐκ Βρέστης καὶ τοῦ Βορδῶ, μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς πειρατείας καὶ τῆς δολοφονίας, καὶ τέλος θὰ ἤρχετο καὶ ἡ ἰδική μας σειρά (τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν), καὶ ἡ σειρά τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Ἡ πρώτη ἐπίθεσις δὲν θὰ ἐνηργεῖτο καθ' ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τῆς Νοτίου ἢ τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, εἰς σημεῖόν τι, ὅπου δὲν θὰ ἦτον εἰς ἡμᾶς τόσον εὐκολόν ν' ἀποστειλῶμεν στρατεύματα πρὸς βοήθειαν τῶν γειτόνων μας, ὅσον θὰ ἦτον εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ ἐπιτεθῇ.

Ἐνθυμηθῆτε, ὅτι εἰς τὴν Νότιον Βραζιλίαν, ἢ πρὸς τὴν «Μητέρα Πατρίδα» πῶς τισι τετρακοσίων περίπου χιλιάδων Γερμανῶν μεταναστῶν συγκρατεῖται, ὡς ἐξηκρίθωσα, διὰ σημαντικωτάτων ἐνιαυσίων χρηματικῶν ἐπιχορηγήσεων ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θησαυροφυλακείου τοῦ Βερολίνου, δι' ἐκπαιδευτικούς σκοπούς.

Ἦτο ἀρκετὰ λογικὴ ἢ παρατήρησις, τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην, καθ' ἣν συνέταξε τὸ ἀνωτέρω πρὸς τὸν Πρόεδρον τηλεγράφημα, ἔκαμεν ὁ Κάιζερ, ὅτι ἡ εἴσοδος τῆς Μ. Βρεττανίας εἰς τὸν πόλεμον θὰ μετέβαλε τὴν ὅλην κατάστασιν, καὶ θὰ παρέτεινε τὸν πόλεμον ἐπὶ μακρόν. Ὁ Κάιζερ μοι ὠμίλει μᾶλλον μετ' ἀθυμίαν περὶ τοῦ πολέμου. Προσεπάθησα νὰ τὸν καλοκαρδίσω ὀλίγον, λέγων ὅτι τὰ στρατεύματά

του ταχέως θά εισήρχοντο εἰς Παρισίους, ἀλλ' ἀπήντησεν :

— Ἡ Ἀγγλία μεταβάλλει τὴν ἑλπὴν κατὰστασιν... Πεισματάρικο ἔθνος!... θά παρατείνῃ τὸν πόλεμον. Ὁ πόλεμος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τελειώσῃ γρήγορα.

Ἦτο, ὄντως, ἡ εἴσοδος τῆς Μεγάλῃς Βρεταννίας, ἀμυνομένης τῶν δικαιωμάτων τῶν μικρῶν ἐθνῶν, ἀμυνομένης τῆς ἠγγυημένης οὐδετερότητος τοῦ Βελγίου, ἡ ὁποία ἔσωσε τὸν κόσμον ἀπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν Πρώσων, οἵτινες εἶχον κυριευθεῖ ὑπὸ τῆς βουλυμίας τῶν κατακτήσεων, καὶ συνεπῶς ἔσωσεν ἐπίσης καὶ τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὸ προστατευτικὸν δόγμα τοῦ Μονρόε.

Τὸ ἐν λόγῳ ἔγγραφο, ὕπερ φέρει ἡμερομηνίαν 10 Αὐγούστου 1914, ἐκμηδενίζει τὴν δῆλωσιν τὴν γενομένην τὴν 4ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ Ῥάϊχσταγ, ὑπὸ τοῦ Μπέτμαν Χόλδεγκ, εἰς τὸν ὅπ' αὐτοῦ ἐκφωγήθη ἡ ἀπόφασις, δι' οὗ διετύπωται τὴν τότε ἐπίσημον ἐξήγησιν, ὅτι αἱ Κεντρικαὶ Αὐτοκρατορικαὶ εἰσῆλθον εἰς ἐμπόλεμον κατὰστασιν. Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ Μπέτμαν Χόλδεγκ ἐπέμεινεν ἐπὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, ὅτι ἡ Γαλλία ἤρχισε πρώτη τὸν πόλεμον, λέγων: « Ἀεροπόροι ἔροισαν βόμβας καὶ περίπολοι ἵππικῶν καὶ ἀποσπάσματα πεζικοῦ εἰσῆλασαν εἰς τὴν Ἀλσατίαν καὶ Λωρραίνην. Συνεπῶς, ἡ Γαλλία, καίτοι ἡ ἐμπόλεμος κατὰστασις δὲν εἶχεν ἀκόμη κηρυχθῆ, προσέβαλε τὸ ἔδαφός μας». Ἄλλ' οὐδεμιᾶς μνείας τούτου, ὕπερ θά ἦτο μεγίστης σπουδαιότητος, ἐὰν εἶχεν ἀληθείας, γίνεται ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ὅταν οὗτος ἔγραφεν πρὸς τὸν Πρόεδρον Οὐίλσον, ἕξ ἡμέρας ἀργότερον.

Τὴν 4ην Σεπτεμβρίου, ὁ Ἀρχικαγκελλάριος μοι ἔδωκε μίαν δῆλωσιν διὰ νὰ τὴν διαβιβάσω εἰς τοὺς δημοσιογράφους, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπετίθητο κατὰ τῆς Μεγ.

Βρετανίας, και έδεχάτου ότι τὸ ἔθνος τοῦτο δὲν ἐπεθύμει τὴν φιλίαν τῆς Γερμανίας, ἀλλ' ἠλάυνετο ὑπὸ τῆς ἐμπορικῆς ἀντιζηλίας και ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ κατασυντριφῆ τὴν Γερμανίαν, ὅτι αἱ καταδληθθεῖσαι ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης προσπάθειαι ἀπέτυχον, διότι ἡ Ρωσία, ὑφ' οἰανδήποτε περίστασιν, εἶχεν ἀποφασίσει τὸν πόλεμον, και ὅτι ἡ Γερμανία εἰσῆλθεν εἰς τὸ Βέλγιον διὰ νὰ προλάβῃ ἐσχεδιασμένην γαλλικὴν προέλασιν. Ἰσχυρίζετο, ἐπίσης, ὅτι ἡ Ἀγγλία, ἀδιαφοροῦσα διὰ τὰς συνεπείας ἐπὶ τῆς Λευκῆς Φυλῆς, παρῶτρυνε τὴν Ἰαπωνίαν εἰς μίαν πειρατικὴν ἐκστρατείαν, και προσέθετεν, ὅτι Βελγίδες κόραι και γυναῖκες ἐξώρυσχν τὸς ὀφθαλμοὺς τῶν τραυματιῶν, ὅτι ἀξιωματικοὶ προσεκλήθησαν εἰς δεῖπνα, και ἐρανεύθησαν ἐνῶ ἐκάθηγτο εἰς τὴν τράπεζαν, ἀπὸ τοῦς ἀπέναντι αὐτῶν καθήμενους, και ὅτι Βελγίδες γυναῖκες ἐκοφαν τὸν λαίμακόν τῶν στρατιωτῶν, αἱ ὁποῖοι εἶχον ἐγκατασταθεῖ εἰς τὰς οἰκίας των, καθ' ὃν χρόνον οὗτοι ἐκοιμῶντο. Φυσικά, ὁ Ἀρχικαγκελλάριος κατέληξεν, ὅτι ὅλοι γνωρίζουν ὅτι ὁ γερμανικὸς λαὸς δὲν εἶνε ἱκανὸς νὰ διαπράξῃ ἀνωφελεῖς ὁμότητες, ἢ οἰανδήποτε ἀπανθρωπιάν (!)

Τὴν 16ην Αὐγούστου, ὁ Κάιζερ ἀνεχώρησεν ἐκ Βερολίνου διὰ τὸ μέτωπον. Ἐγραψα πρὸς τὸν Αὐτάρχην του, λέγων ὅτι θὰ ἐπεθύμουν νὰ μοὶ ἐδίδοτο ἡ εὐκαιρία νὰ ἐδρίσκωμαι εἰς τὸν σταθμόν, καθ' ἣν στιγμήν ἀνεχώρει, διὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετήσω, ἀλλ' ἡ πρότασίς μου ἀπεκρούσθη ὑπὸ διάφορα προσχήματα. Ἐκτοτε, ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε κυριολεκτικῶς ἐγκαταλείψει τὸ Βερολίνον, και ἔζη εἴτε εἰς Σιλεσίαν, εἴτε εἰς Πλές, εἴτε εἰς ἄλλο τι μέρος πλησίον τοῦ Δυτικοῦ μετώπου. Κατ' ἀρχάς, ἀκολουθοῦντα τὸ προηγούμενον τοῦ πολέμου τοῦ 1870, τὰ σημαντικώτερα μέλη τῆς

Κυβερνήσεως, ήκολούθησαν τόν Κάιζερ εις τὸ μέτωπον. Ἀκόμη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχικαγκελχάριος καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐγκατέλειψαν τὰ ὑπουργεῖά των, καὶ συνώδευσαν τὸν αὐτοκράτορα. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ, ὅταν κατέστη φανερόν, ὅτι ὁ πόλεμος θὰ διεξήγето ἐπὶ πολλῶν μετώπων, καὶ ὅτι δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ ζητήματος ὀλίγων ἐβδομάδων, ὡς ἐν ἀρχῇ ὑπέθετον οἱ Γερμανοί, οἱ ἐπίσημοι οὗτοι ἐπέστρεψαν εἰς τὰ γραφεῖά των, εἰς Βερολίνον. Ἐν τῷ μεταξύ, ὅμως, μεγάλη σύγχυσις προεκλήθη ἐκ τῆς γελοίας προσπαθείας τῆς ἀπομιμήσεως τῶν συγρηθειῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπεκράτησαν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870. Ὅταν ὁ φὸν Γιάγωφ, Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀπουσίαζεν εἰς τὸ Μέγα Ἐπιτελεῖον, οἱ διπλωμάται, οἱ παραμείναντες ἐν Βερολίῳ, διεξήγαγον τὰς συνηγορίας των μετ' ἑαυτῶν, ὅσοις ἀκολούθως ὄφειλε τὰ πάντα νὰ διαδιδάξῃ εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον.

Τὸν Αὐγουστον, φαίνεται ὅτι φῆμαι ἐκυκλοφόρησαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅτι ἐπιφανεῖς Σοσιαλισταὶ τῆς Γερμανίας ἐτυφεκίσθησαν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ πολέμου. Τὸ Ἀμερικανικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν μοὶ ἐτηλεγράφησε, συνεπῶς, νὰ ἐξακριβώσω ἂν αἱ φῆμαι αὗται εἶχοντο ὑποστάσεως, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν Λίμπκνεχτ καὶ τὴν Ρόζαν Λούξεμβουργ. Ὁ Λίμπκνεχτ εἶνε δικηγόρος καὶ ἐξασκεῖ τὸ ἐπάγγελμα του ἐν Βερολίῳ. Τοῦ ἐτηλεφώνησα καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ ἔλθῃ νὰ με ἴδῃ. Ἦλθε καί, φυσικά, διὰ τῆς παρουσίας του, ἐξηκρίθωσα τὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶχε θανατωθῆ. Μοῦ εἶπεν, ὅτι αἱ ἐν λόγῳ φῆμαι ἦσαν ἐντελῶς ἀνακριβεῖς, καὶ προσέθεσεν ὅτι δὲν εἶχε καμμίαν ἐναντίωσιν νὰ τηλεγραφήσω τὴν δῆλωσιν, ὅτι οἱ Σοσιαλισταὶ ἦσαν πολέμιοι τοῦ Τσαρισμοῦ, καὶ ὅτι αὐτὸς προ-



σωπικῶς εἶχε πεποιθήσιν εἰς τὸν γερμανικὸν στρατόν, καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Πολὺς κόσμος συγγέει τὸν Λίμπκνεχτ μὲ τὸν πατέρα του, ὁ ὁποῖος σήμερον δὲν εὑρίσκεται εἰς τὴν ζώην. Ὁ Λίμπκνεχτ, υἱός, εἶνε ἀνὴρ ἡλικίας, ἴσως, 43 ἐτῶν, μὲ μαύρην πυκνὴν κόμην καὶ μύστακα, καὶ φορῶν διόπτρας, ἀνθρώπος μεσαίου ἀναστήματος καὶ καθόλου γερῆς κράσεως. Εἰς τὰς συνεχεῖς διακοπὰς, τὰς ὁποίας ἔκαμεν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συζητήσεων τοῦ Ράιχσταγ, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου, ἡ φωνή του ἀντήγει ὀξεῖα καὶ διαπεραστική. Φυσικά, πᾶς ὅστις ἀφηγεῖ τὴν βρειαν χεῖρα τῆς Ἀπολυταρχίας πρέπει νὰ κατέχεται ὑπὸ νευρικότητος ὅλοι ἐγνωρίζομεν, ὅτι, θάπτον ἢ βράδιον, ἡ Ἀπολυταρχία θὰ «περιάρπαχνε» τὸν Λίμπκνεχτ, καὶ ἡ εὐκαιρία τῆς παρουσιάσθη ὅταν αὐτὸς ἐνεφανίσθη μὲ πολιτικὴν ἐνδυμασίαν εἰς μίαν ἐπιχειρηθείσαν διαδήλωσιν εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Πότσδαμ. Ὑπὸ τὴν πρόφασιν, ὅτι παρέση τὸν κανονισμόν, παρουσιασθεὶς μὲ πολιτικὴν ἐνδυμασίαν, ἐνῶ εἶχεν ἤδη προσκληθῆ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, καὶ ὅτι προσεπάθει νὰ ἐξερεθίσῃ τὰ πλήθη, κατεδικάσθη εἰς μακρὰν φυλάκισιν. Δὲν δύναμι τις εἰμὴ νὰ θαυμάσῃ τὸ θάρρος τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Σήμερον εἶνε ἕνας ἀπλοῦς δικηγόρος, ἀλλ' εἶνε δύσκολον νὰ εἴπῃ τις ὁποῖον ρόλον θὰ παίξῃ εἰς τὸ μέλλον. Εἶνε πιθανόν ὅτι, ὅταν οἱ Σοσιαλισταὶ καθήσουν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ ἀνασκοπήσῃ τὰ πράγματα μὲ ἡρεμίαν, θὰ εὑρουν ὅτι ἡ ἡγεσία τοῦ Σάϊντεμαν ὑπῆρξε παρὰ πολὺ συντηρητική, ὅτι οὗτος ὑπέκυψεν πᾶν προθύμως εἰς τὴν ἰσχὺν τῆς Ἀπολυταρχίας, καὶ μὲ πολὺ ἐλαφρὰν καρδίαν ἐγκατέλειπε τὸ πρόγραμμα τῶν Σοσιαλιστῶν. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὁ Λίμπκνεχτ, ἴσως, θὰ ἐλάμβανεν εἰς χεῖρας του

τὴν ἡγεσίαν τοῦ κόμματος, καὶ εἶνε ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πιθανότητος, ἔτι ὁ Σάιντεμαν, καὶ τινες ἄλλοι, τοῦ κόμματός του, θὰ καθίσταντο Φιλελεύθεροι μᾶλλον ἢ Σοσιαλισταί.

## ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

### ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ

Τὴν 4ην Φεβρουαρίου 1915, ἡ Γερμανία ἀνήγγει-  
 λεν ὅτι τὴν 18ην Φεβρουαρίου, θὰ ἤρχιζεν ὁ διὰ τῶν  
 ὑποβρυχίων ἀποκλεισμός τῆς Μ. Βρετανίας. Μετὰ  
 τοῦτο ἔλαβον χώραν παράδοξοί τινες καὶ μυστηριώδεις  
 συμφωνήσεις. Περὶ τῆν 18ην Φεβρουαρίου, ἔλας Ἄμε-  
 ρικανός, ὁ ὅστις εἶχε μεγάλην εὐκλείτητα μετὰ  
 μέλη τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου, ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ μοι  
 ἀνεκοίνωσεν, ὅτι ἡ Γερμανία ἐπεθύμει τὴν εἰρήνην καὶ  
 ἦτο ἐτοίμη νὰ ἀνοίξῃ διπραγματεύσεις πρὸς τὸν σκο-  
 πὸν αὐτόν. Ἔδει, ὅμως, ὅπως ὁ Ἄμερικανός οὗτος με-  
 ταβῆ προηγουμένως εἰς Παρισίους καὶ εἰς Πετροῦπο-  
 λιν, καὶ πληροφόρησῃ τὴν Γαλλικὴν καὶ Ρωσικὴν  
 Κυβέρνησιν, περὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς δυνάμεως τοῦ Γερ-  
 μανικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς θέσεώς του, λέγων ὅτι γνω-  
 ρίζει τοῦτο ἐξ ἰδίως ἀντιλήψεως, κατόπιν τῆς ἐπιτκί-  
 ψεώς του εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέτωπα. Μοῦ ἔδωκε νὰ ἐν-  
 νοήσω, ἐπὶ πλέον, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ φὸν Τίρπιτς ἐπε-  
 θύμει διακαῶς τὴν εἰρήνην, ἴσως ἀπὸ φόβον ὅτι ὁ  
 προτιθέμενος ἀποκλεισμός δὲν θὰ ἐπετύγχανε. Φυσικά,  
 ἐπληροφόρησα περὶ ὧν τούτων τὸ Ἄμερικανικὸν  
 Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

Μίαν νύκτα ὠδηγήθη διὰ τῆς ὀπισθίας θύρας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, εἰς μίαν μυστηριώδη συνάντησιν μετὰ τοῦ φόν Τίρπιτς. Ὅταν, ὅμως, ἔμεινα μόνος μετ' αὐτοῦ, δὲν εἶχε τίποτε ὀρισμένον νὰ μοῦ εἶπῃ, ἢ νὰ μοῦ προτείνῃ. Ἐὰν ὑπῆρχεν εὐκαιρία τις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης, ἢ εὐκαιρία ἐκείνη ἀφέθη ν' ἀπολεσθῇ. Εἰς ἐμὲ φαίνεται μᾶλλον, ὅτι ἔλη ἢ ἰδέα ἦτο νὰ ὑπάγῃ ὁ Ἄμερικανὸς ἐκεῖνος εἰς Παρισίους καὶ Πετροῦπολιν, νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ἐξ ἰδίων του παρατηρήσεων τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυνάμεως τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ, καὶ νὰ προσπαθῆσῃ διὰ τοιοῦτων μέσων νὰ πείσῃ τὴν μίαν, ἢ καὶ ἀμφοτέραις τὰς χώρας ταύτας, νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀντάντ.

Ὅλα αὐτὰ συνέβησαν δέκα περίπου ἡμέρας πρὸ τῆς 18ῆς Φεβρουαρίου, τῆς ἀναγγελθείσης ἡμέρας διὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ διὰ τῶν ὑποβρυχίων ἀποκλεισμοῦ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας.

Ἐννοεῖται ὅτι, ὡς πρεσβευτὴς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, εἶχον πάντοτε τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσω μίαν ἀκρόασιν παρὰ τοῦ Κάιζερ, καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρχον ζητήματα ὡς πρὸς τὴν μεταχείρισιν τῶν αἰχμαλώτων, καὶ ἐπίσης ὡς πρὸς τὸν προτιθέμενον ὑποβρυχιακὸν πόλεμον, περὶ τῶν ὁποίων ἐπεθύμουν νὰ συζητήσω μετ' αὐτοῦ, ἐζήτησα πολλάκις παρ' αὐτοῦ μίαν ἀκρόασιν. Κάθε φοράν, ἢ αἰτησίς μου ἀπερρίπτετο, ὑπὸ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ πρόσχημα. Ὅταν ὁ στρατιωτικὸς μας ἀκόλουθος, ταγματάρχης Λάγκχορν, ἀνεχώρησε, τὸν Μάρτιον 1915, ἔσχε μίαν ἀποχαιρετιστήριον ἀκρόασιν παρὰ τῷ Κάιζερ, καὶ τότε τὸν παρεκάλεσα νὰ εἶπῃ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅτι ἀπὸ μακροῦ χρόνου δὲν τὸν εἶδον καὶ εἶχον λησμονήσει τὴν μορφήν του. Ὁ Λάγκ-

χορν μου ἀνήγγειλεν, ὅτι διεβίβασε τὸ μήνυμα τοῦτο εἰς τὸν Κάιζερ, καὶ ὅτι ὁ Κάιζερ ἀπήντησε :

— Δὲν ἔχω τίποτε μὲ τὸν κ. Ζέραρδ προσωπικῶς, ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ ἴδω τὸν πρεσβευτὴν μιᾶς χώρας, ἢ ὅποια προμηθεύει ὄπλα καὶ πολεμοφόδια εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Γερμανίας.

Τὸν Ἀπρίλιον ἐξηκολούθησαν αἱ διαπραγματεύσεις ἐπὶ τῆς τορπιλίσεως τοῦ «Οὐίλλιαμ Φράυ», Ἀμερικανικοῦ ἀτμοπλοίου, τὸ ὁποῖον ἐδουθήσθη ἐν ᾧ μετέβαινεν εἰς Ἴρλανδίαν μὲ φορτίον τροφίμων. Ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ἀπῆτει διὰ λογαριασμὸν τῶν ἰδιοκτητῶν ἀποζημίωσιν. Οὐδεὶς λόγος ἐγένετο περὶ τοῦ φορτίου. Ἀλλ' ἡ γερμανικὴ ἀπάντησις ἰσχυρίζετο, ὅτι τὸ φορτίον τοῦ «Οὐίλλιαμ Φράυ», ὁποτελούμενον ἀπὸ τροφίμα προωρισμένα δι' ἕνα ἐξωπλισμένον ἐχθρὸν λιμένα, καὶ συνεπῶς ὑποτιθέμενα ὅτι προωρίζοντο διὰ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, ἦτο ἕνεκα τούτου λαθρεμπόριον πολέμου. Ὁμολογήσα περὶ τούτου εἰς τὸν φὸν Γιάγωφ, καὶ τοῦ εἶπον ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην μου, τοῦτο, ἴσως, θὰ ἰσοδυναμῇ μὲ μίαν ὁμολογίαν ἐκ μέρους τῆς Γερμανίας, ὅτι δικαιολογεῖ πλήρως τὸν ἀγγλικὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Γερμανίας. Εἶπεν ὅτι τὸ σιμείωμα συνετάχθη ἀπὸ τὸν Κριεγε, ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ νομικὸς τῶν σύμβουλος ἐπὶ τῶν Διεθνῶν Νόμων, καὶ ὅτι δὲν ἤθελε ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κριεγε. Πραγματικῶς, ὅλα τὰ τρόφιμα τὰ ἀποστελλόμενα εἰς Γερμανίαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὦφειλον νὰ ἀποδιδοσθῶσιν εἰς ἐξωπλισμένον τινα λιμένα, καί, συνεπῶς, συμφώνως πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς αὐτῆς τῆς Γερμανίας, ταῦτα ἠδύναντο νὰ ὑποτεθῶσιν, ὅτι προωρίζοντο διὰ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ νὰ θεωρηθῶσι λαθρεμπόριον πολέμου ὑπὸ τῆς Ἀντάντ!

Οἱ Διεθνεῖς Νόμοι πάντοτε ἀνεγνώρισαν, ὅτι ἰδιώται, καὶ ἰδιωτικαὶ ἐταιρεῖαι, ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ πωλοῦν ὅπλα καὶ πυρομαχικὰ εἰς οἰονδήποτε ἐμπόλεμον, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῆς Συνδικακέψεως τῆς Χάγης τοῦ 1907. Αὐτὸς οὗτος ὁ Kriege, ὁ ὁποῖος ἀντιπροσώπευε τὴν Γερμανίαν εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν τῆς Χάγης τοῦ 1907, εἶπε τότε, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συζητήσεων, τὰ ἑξῆς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου :

«Τὰ οὐδέτερα σκάφη, τὰ ὁποῖα ἀσχολοῦνται εἰς τοιοῦτον ἐμπόριον, διαπράττουν παράβασιν τῶν καθηκόντων τῆς οὐδετερότητος. Ἐν τῷ αὐτῷ, συμφώνως πρὸς μίαν ἀρχὴν γενικῶς παραδεδομένην, τὸ Κράτος, τοῦ ὁποίου τὸ σκάφος φέρει τὴν σημαίαν, δὲν εὐθύνεται διὰ ταύτην τὴν παράβασιν. Τὰ οὐδέτερα Κράτη δὲν εἶνε ὑποχρεωμένα ν' ἀπαγορεύσουσι εἰς τοὺς ὑπηκόους των ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν ἐμπολέμων ἔδει νὰ θεωρηθῇ ὡς παράνομον» («Conférence Internationale de la Paix, la Haye, 15 Juin / 18 Octobre 1907». Vol III, p. 859).

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαφορῶν μας μετὰ τὸν στρατηγὸν Χουέρτα, γερμανικὰ ἀτιμόπλοια ἀπεβίβασαν εἰς Μεξικὸν ὅπλα καὶ πολεμοφόδια διὰ τὰς δυνάμεις τοῦ Χουέρτα, προερχόμενα ἐκ Γερμανίας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Βοερικοῦ πολέμου, οἱ Γερμανοί, οἱ ὁποῖοι ἀπροκαλύπτως ἐξεδήλουν τὴν συμπάθειάν των πρὸς τοὺς Βόερς, ἐπρομήθευσαν, ἐν τούτοις, εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεταννίαν μεγάλας ποσότητας ὅπλων καὶ πυρομαχικῶν, προωρισμένων πρὸς χρῆσιν κατὰ τῶν Βόερς, καθ' ὃν χρόνον, μάλιστα, ἦτο κατὰδῆλον ὅτι οὐδεμία ὑπῆρχε διὰ τοὺς Βόερς πιθανότης, νὰ προμη-

θευθῶσι καὶ αὐτοὶ ὄπλα καὶ πολεμοφόδια ἐκ Γερμανίας, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου (1).

Ἐφαίνεται ὡς ἐάν ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις ἐπεθύμει νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὸ ζήτημα τῶν προμηθειῶν, διὰ νὰ ἐξεγείρῃ τὸ μίσος κατὰ τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ν' ἀναγκάσῃ τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν νὰ σταματήσῃ ἀμέσως τὴν ἐξαγωγήν τῶν προμηθειῶν τούτων, διὰ τὸν φόβον τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως ἢ τῶν ἐν Ἀμερικῇ Γερμανοαμερικανῶν προπαγανδιστῶν. Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1914, ὁ Ζίμμερμαν μοι ἔδειξεν ἕνα μακρὸν κατάλογον, ἀποσταλέντα εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Μπέρνστορφ, εἰς τὸν ὁποῖον κατεγράφοντο μεγάλα ποσότητες ἐφιππίων, αὐτοκινήτων, βαγόνιων, ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, τροφίμων κλπ., ἐξαχθεῖται ἐξ Ἀμερικῆς διὰ τὰς συμμαχικὰς χώρας, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἐξεφράζετο ἡ ἀξίωσις, ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐμπορίου ἐπειδὴ εἶχε λάβει τὴν ἐξουσίαν νὰ σταματήσῃ. Τὸν Φεβρουάριον 1915, ἐν τῷ Ἐπισήμῳ Ἀνακοινωθέντι τῆς ἡμέρας, ἀνεγράφετο ἡ ἀκόλουθος δήλωσις: «Ζωηρὸν πῦρ βαρέως πυροβολικοῦ εἰς τρεῖς τινὰς τοῦ Δυτικοῦ Μετώπου, μὲ ἀμερικανικὰ πυρομαχικὰ κατὰ τὸ πλεῖστον», καὶ τὸν Ἀπρίλιον, ἐν τῷ Ἐπισήμῳ Ἀνακοινωθέντι, κατὰ τι ὡς τὸ ἀκόλουθον: «Αἰχμάλωται Γάλλοι ἀξιωματικοὶ τοῦ Πυροβολικοῦ λέγουσιν, ὅτι ἔχουν μεγάλα ἀποταμιεύματα ἀμερικανικῶν πυρομαχικῶν.» Ἐλαβον μέσῳ τοῦ ἐν Οὐασσιγγτῶνι Ἰπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, μίαν δήλωσιν τοῦ ἐκεῖ Γάλλου Πρε-

(1) Σημ. Μετ. — Εἶνε ἐπίσης γνωστὸν, ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἐπρομήθευσαν πυρομαχικὰ εἰς τοὺς Ρώτους κατὰ τὸν Ἰαπωνικὸν πόλεμον τοῦ 1904, εἰς τοὺς Τούρκους κατὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν τοῦ 1897, καὶ κατὰ τὸν Βαλκανικὸν Πόλεμον τοῦ 1912, ἰσχυρίζομενοι, ὅτι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ τὸ πράττουν.

σθέντου, πιστοποιούσαν ότι μέχρι της εποχής εκείνης, τέλη Ἀπριλίου 1915, τὸ Γαλλικὸν Πυροβολικόν, οὐδέ μίαν κὰν δόλδα εἶχε προμηθευθῆ ἐξ Ἀμερικῆς. Οἱ Γερμανοί, ὅμως, ἀπὸ τίποτε ἀπὸ ἅλα αὐτὰ δὲν ἐκανοποιούτο. Ἐρχίνοντο ἀποφασισμένοι νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὴν ἐξ Ἀμερικῆς ἀποστολὴν οἰουδήποτε εἶδους, εἴτε τροφίμων, εἴτε πυρομαχικῶν, ἅτινα ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ὑπὸ τῶν Συμμάχων. Αἱ ἐφημερίδες ἦσαν πλήρεις σφοδρῶν ἐπιθέσεων κατὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Προέδρου Οὐίλσον, καὶ γελοιογραφιῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν πώλησιν τῶν πυρομαχικῶν. Ἐφαίνετο ὅτι οἱ Γερμανοὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀντιληφθῶσιν ὅτι μὰς ἦτον ἀδύνατον νὰ παραδιάσωμεν τὴν Συνθήκην τῆς Χάγης διὰ νὰ μεταβάλωμεν τοὺς κανόνας τοῦ πικινιδίου, ἐπειδὴ ὁ εἰς τῶν παικτῶν, μετὰ τὴν ἐξαρκίαν τῶν ἐχθροπραξιῶν, εὗρισκεν ὅτι οἱ κανόνες οὗτοι ἀπέβαινον πρὸς ζημίαν του. Οὕτως ἠδύνατο ν' ἀντιληφθῶσιν, ὅτι ἦτον ἀδύνατον εἰς τὴν Ἀμερικὴν νὰ μεταβάλη τοὺς διεθνεῖς τῆς νόμους ἀναλόγως τῶν μεταβολῶν τῶν πολεμικῶν τυχῶν, καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ ἕνα κανόνα ὅταν ἐξέφυγεν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Γερμανῶν ἡ ἐποπτεία τῆς θηλάσσης, καὶ ἕτερον ἐὰν τὴν ἐπανέκτων.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1915 μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀνεχώρησα ἐκ Γερμανίας, δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ἐμίλησα ποτὲ μὲ ἕνα Γερμανὸν χωρὶς νὰ μοῦ ὑπαινιχθῆ τὸ ζήτημα τοῦτο. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐκ Γερμανίας, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1917, καὶ μετὰ τὴν διάδοσιν τῆς φήμης περὶ πιθανῆς ἐπαναλήψεως τοῦ «ἀπηνουῆς» ὑποδρυχικοῦ πολέμου, εἰς μίαν ἐσπερίδα παρὰ τῷ Δρι Σόλφ, Ὑπουργῷ τῶν Ἀποικιῶν, ἕνας γιγαντόσωμος Γερμανός, ὁ ὁποῖος εὗρέθη ὅτι ἦτο εἰς τῶν Μεγάλων Δουκῶν τοῦ Μέλκλεμβουργ-Σβάριν, ἐστάθη

εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς ἐμὲ εἰς τὴν γερμανικὴν, εἶπε :

— Εἰσθε ὁ Ἀμερικανὸς Πρεσβευτὴς, καὶ θέλω νὰ σὰς εἶπω, ὅτι ἡ διαγωγὴ αὐτὴ τῆς Ἀμερικῆς νὰ προμηθεύῃ ὅπλα καὶ πολεμοφόδια εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Γερμανίας, ἐχαράχθη βαθεῖα εἰς τὴν γερμανικὴν καρδίαν, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ τὸ ξεχάσωμεν αὐτὸ, καὶ ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἐκδικηθῶμεν.

Ῥμίλει μὲ φωνὴν τόσον ὑψηλὴν, καὶ ἐκτύπα τὸ στῆθός του τόσον δυνατὰ, ὥστε ὄλοι εἰς τὴν αἴθουσαν ἔπευσαν τὰς συνομιλίας των διὰ νὰ ἀκούσουν. Ἐφερὲν εἰς τὸ στῆθός του τὰ παράσημα τοῦ Μέλανος Ἀετοῦ, τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀετοῦ, τοῦ Ἐλέφαντος καὶ τοῦ Σερφεῖμ, καὶ ὅταν ἐκτύπα ὄλον αὐτὸ τὸ θηριοτροφεῖον, τὸ κροτάλισμά του μόνον ἔκαμινεν ἀρκετὸν θόρυβον. Τοῦ ὑπερῆκουσα ἠρέμως καὶ εὐγενῶς τὴν Συνθήκην τῆς Δάγης, καὶ τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἠδυναμέθα νὰ ἀλλάξωμεν τὸν Διεθνή Νόμον ἀπὸ τὴν μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἄλλην, ἀναλόγως τῶν μεταβολῶν τῶν φάσεων τοῦ πολέμου, καὶ ὅτι καὶ ἡ Γερμανία ἐπίσης εἶχε προμηθεύσῃ εἰς τὴν Μ. Βρεττανίαν ὅπλα διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ κατὰ τῶν Βόερς. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἀπήντησεν ἀπλῶς :

— Ἡμεῖς οἱ Γερμανοὶ ἀδιαφοροῦμεν ἐντελῶς διὰ τὰς Συνθήκας.

Καὶ ἡ ἀπάντησίς μου «Αὐτὸ τὸ λέγουν ὄλοι», ἦτο τόσον προφανές, ὥστε νὰ μὴν τὴν παραλείψω.

Ὁ Γερμανικὸς τύπος συνεχῶς ἐδημοσίευσεν ἄρθρα, ἔλα περιστρεφόμενα περὶ τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ὁ πόλεμος θὰ εἶχεν ἤδη λήξει, ἐὰν δὲν ἀπεστέλλοντο προμήθειαι ἐξ Ἀμερικῆς πρὸς τοὺς συμμάχους. Ὁλη ἡ κοινὴ γνώμη ἐνέκρινε τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως, ὅταν τὴν 4ην Φεβρουαρίου 1915, αὕτη ἐδημοσίευσεν τὴν



προκήρυξιν, ἡ ὁποία ἐδήλου ὅτι τὴν 18ην θὰ ἤρχιζεν ὁ ἀποκλεισμός τῆς Μ. Βρεταννίας, καὶ προειδοποιεῖ τὰ οὐδέτερα Κράτη νὰ φυλάσσωνται καὶ νὰ μὴ εἰσέρχωνται εἰς τὴν ἀπηγορευμένην ζώνην.

### Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ "ΛΟΥΣΙΤΑΝΙΑΣ,,

Ἐκτοτε εἶχομεν συχνὰς κρίσεις συνεπεῖα τορπιλλίσσεως ἀμερικανικῶν ἀτμοπλοίων ὑπὸ γερμανικῶν ὑποβρυχίων. Φυσικά, ἡ εἰδησις τῆς τορπιλλίσσεως τῆς «Λουσιτανίας», τὴν 7 Μαΐου, καὶ τῆς μεγάλης ἀπωλείας ἀμερικανικῶν ὑπάρξεων, ἐπέφερα τὴν ὀξυτέραν κρίσιν. Ἔβλεπε περιττὸν νὰ ἐνδιστάθῃ ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν διχοκινώσεων, αἱ ὁποῖαι ἀντιπαραήσαν μεταξὺ τῶν δύο Κόσμων ἡσπερ, ἐπειδὴ αὐταὶ εἰρημοσιεῖσιν ἐν καιρῷ ὑπὸ τοῦ παγκοσμίου τύπου. Λόγον τινα μετὰ τὴν ὑπ' ἐμοῦ ὑποβολὴν τῆς πρώτης ἀμερικανικῆς νότας περὶ τῆς «Λουσιτανίας» — 11 Μαΐου 1915, — ὁ Ζίμμερμαν ἐγευμάτιζε μεθ' ἡμῶν. Μία εὐειδῆς Ἀμερικανὴ κυρία, ὑπανδρευμένη ἓνα Γερμανόν, ἦτο καὶ αὐτὴ ἐκ τῶν προσκεκλημένων, καὶ μετὰ τὸ γεῦμα, κίτιοι συνομιλοῦν με κάποιον ἄλλον, ἤκουσα «μέσες-ἄκρες» μίαν συνομιλίαν τῆς μετὸν Ζίμμερμαν. Ὅταν ὁ τελευταῖος οὗτος ἀνεχώρησε, τὴν ἠρώτησα τί ἔλεγε περὶ τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Γερμανίας, τοῦ κ. Μπράουν καὶ τῆς «Λουσιτανίας», ποῦ τόσον συχνὰ ἀνέφερεν εἰς τὴν μετ' αὐτοῦ συνομιλίαν τῆς. Τότε μοῦ εἶπεν ὅτι ἔλεγεν εἰς τὸν Ζίμμερμαν, πόσον ἦτο θλιβερόν ποῦ θὰ ἐφεύγομεν ἀπὸ τὸ Βερολῖνον, ἐπειδὴ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, ἡ διάρρηξις τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν ἐπέκειτο, καὶ ὅτι ὁ Ζίμμερμαν τῆς εἶπε νὰ μὴν ἀνησυχῇ δι' αὐτό, διότι πρὸ ὀλίγου ἐλήφθη ἐν τηλε-

γράφημα τῆς Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως, ἀγγέλον ὅτι ὁ ἐν Οὐάσιγγτωνι πρεσβευτῆς τῆς Αὐστρίας, Δρ Ντούμπα, ἐτηλεγράφησεν, ὅτι ἡ περὶ «Λουσιτανίας» Νότα τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Γερμανίαν ἐστάλη μόνον πρὸς κατευνασμόν τῆς ἐν Ἀμερικῇ κοινῆς γνώμης, καὶ ὅτι ὅσα ἐν αὐτῇ ἐλέγοντο, δὲν ἐλέγοντο σπουδαίως. Μετέβην τότε εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, παρὰ τῷ Ζήμερμαν, ὁ ὁποῖος μοῦ ἔδειξε τὸ τηλεγράφημα τοῦ Ντούμπα, ἔχον κατ' οὐσίαν ἀκριβῶς ὡς μοὶ ἔλεγεν ἡ κυρία ἐκείνη. Φυσικά, ἀμέσως ἐτηλεγράφησα εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ ἔστειλα καὶ μίαν λέξιν πρὸς τὸν Πρόεδρον. Τὰ λοιπὰ τοῦ ἐπεισοδίου εἶνε εἰς ὅλους γνωστὰ. Ἐγώ, βεβαίως, δὲν ἐγνώριζον τί πραγματικῶς συνέβη μετὰ τοῦ κ. Μπράουν καὶ τοῦ Δρος Ντούμπα, ἀλλ' εἰμι βέβαιος, ὅτι ὁ τελευταῖος αὐτὸς πρέπει νὰ παρενόησε δηλώσεις γενομένας εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κ. Μπράουν, ὑπὸ τύπον φιλικόν. Ἦτο ἐν ταῦταις εὐχάριστον τὸ ὅτι ἀνεκάλυψα, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, τὴν ὑπαρξίν τοῦ τηλεγραφήματος τούτου τοῦ Δρος Ντούμπα, διότι ἐὰν οἱ Γερμανοὶ ἐξηκολούθουν νὰ πιστεύουν, ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ Νότα δὲν εἶχε κανένα σοβαρὸν χαρακτήρα, ὁ πόλεμος ἀναποφεύκτως θὰ προέκυπτεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μετὰ τὴν Γερμανίας καὶ Ἀμερικῆς. Βλέπει τις ὅποιαν τροπὴν δύναται νὰ λάβουν πολλάκις μεγάλα γεγονότα ἀπὸ ἓνα γεῦμα καὶ ἀπὸ μίαν νόστιμην γυναίκα.

Πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, μεγάλη ἀγανάκτησις εἶχε δημιουργηθῆ ἐν Γερμανίᾳ, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ «Λουσιτανία», κατὰ τὸ ἐξ Ἀμερικῆς ταξιδιὸν τῆς, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Φεβρουαρίου, εἶχεν ὑψώσει τὴν ἀμερικανικὴν σημαίαν, ὅταν ἐπλησίαζε τὰ βρεττανικὰ

ὕδατα. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν γνωστοποίησιν τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, ἤμην εἰς τὸ Winter Garden, μεγάλην αἴθουσαν συναυλιῶν ἐν Βερολίνῳ, μετὰ τοῦ Γκράντ Σμίθ, πρώτου Γραμματέως τῆς ἐν Βιέννῃ Πρεσβείας μας, καὶ μελῶν τινῶν τοῦ προσωπικοῦ μου. Φυσικὰ ὠμιλοῦμεν ἀναμεταξύ μας εἰς τὴν Ἀγγλικήν, γεγονός δὲ τὸ ὅποσον ἐξηρέθισεν ἕνα Γερμανὸν ὅστις ἔπινε κατὰ κόρον εἰς παρακειμένην τινα τράπεζαν. ἤρχισεν ἀμέσως νὰ κραυγάζῃ, ὅτι κάποιος ὠμίλει Ἀγγλικά, καὶ ὅταν κάποιος παρετήρησεν, ὅτι ἦτο ὁ Ἀμερικανὸς Πρεσβευτής, ἐκεῖνος ἀμέσως ἤρχισε νὰ λέγῃ μὲ δυνατὴν φωνήν, ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ ἦσαν χειρότεροι ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοὺς, καὶ ὅτι ἡ «Λουσιτανία» ὕψωσε τὴν Ἀμερικανικὴν σημαίαν ὡς μετрон προφυλάξεως, εἰς τὰ Ἀγγλικά ὕδατα. Μετὰ ἐν ἔτος, εἶδον αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς ἱπποδρομίας, μίαν ἡμέραν, καὶ τὸν ἠρώτησα τί ἠγνῶει μὲ τὸν τόσον θόρυβον ποῦ ἔκαμε τότε εἰς τὸ Winter Garden. Αὐτὸς ἀμέσως μου ἐζήτησε συγγνώμην, καὶ εἶπεν ὅτι ἦτο μεθυσμένος, καὶ ὅτι ἤλπιζεν ὅτι θὰ ἐλησμόνου τὸ ἐπεισόδιον. Αὐτὸ ἦτο τὸ μόνον τοιοῦτου εἶδους ἐπεισόδιον, τὸ ὅποσον μου συνέβη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Γερμανίᾳ διαμονῆς μου.

Ὡς εἶπον, τὴν 11 Μαΐου 1915, ἐπέδωσα εἰς τὸν φόν-Γιάγωφ τὴν πρώτην περὶ «Λουσιτανίας» Νόταν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως. Ἐκτοτε εἶχομεν συχνὰς συνδιαλέξεις μετ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τοῦ Ζίμμερμαν. Εἰς μίαν ἐκ τῶν συνδιαλέξεων ἐκείνων, ὁ Ζίμμερμαν μοῦ εἶπε :

— Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι δὲν τολμοῦν νὰ κάμουν τίποτε κατὰ τῆς Γερμανίας, διότι ἔχομεν 500,000 ἐφέδρους εἰς τὴν Ἀμερικὴν, οἱ ὅποιοι θὰ ἐγερθοῦν

ἐνοπλοι κατὰ τῆς κυβερνήσεώς σας, ἐὰν ἡ κυβέρνησίς σας ἐτόλμα νὰ δράσῃ ὅπως δύνοιτε κατὰ τῆς Γερμανίας.

Ὁμλεῖ μὲ πάθος καὶ ἐπανεπιλημμένως ἐκτύπησε τὴν τράπεζαν μὲ τὸν γρόνθον του. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ἔχομεν 501,000 φανοὺς εἰς τοὺς δρόμους τῆς Ἀμερικῆς, ἔπου οἱ Γερμανοὶ ἔφεδροι θὰ κρεμαστοῦν ἂν ἀπαιτηθῶσι τι κατὰ τῆς Ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως.

Δὲν σκοπεύω νὰ εἰσέλθω εἰς εὐρείας λεπτομερεῖς περὶ τῶν μακρῶν διαπραγματεύσεων, αἱ ὁποῖαι ἐπικολούθησαν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς Λουσιτανίας καὶ τῆς ὑποβρυχιακῆς ἐκστρατείας, καθ' ὅσον αὗται, ἐν καιρῷ δημοσιευθεῖσαι, εἴνε γνωσταὶ εἰς τὸ κοινόν. Ὅλοι ἐνθουσιάζονται τὴν ἀπάντησιν τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν πρῶτην ἀμερικανικὴν διακοίνωσιν, ἣ ὁποῖα ἀπάντησις ἐπεδόθη τὴν 29 Μαΐου, καὶ περιεῖχε τὴν κατηγορίαν, ὅτι ἡ «Λουσιτανία» ἦτο ἐξοπλισμένη, μετέφερε πυρομαχικά, καὶ εἶχε χρησιμεύσει ἄλλοτε διὰ τὴν μεταφορὰν Καναδικῶν στρατευμάτων. Ἐν τῷ μεταξύ ἐτορπιλλίζοντο τὰ ἀμερικανικὰ ἀτιμόπλοια «Νεμπράσκαν» καὶ «Γκαλφλάιτ». Ἡ ἐπίδοσις τῆς δευτέρας ἀμερικανικῆς διακοινώσεως περὶ τῆς «Λουσιτανίας», ἥτις ἐδημοσιεύθη τὴν 11 Ἰουνίου 1915, συνέπεσεν μὲ τὴν παραίτησιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, κ. Μπράϋαν. Τὴν 8ην Ἰουλίου ἐπεδόθη ἡ Γερμανικὴ ἀπάντησις εἰς τὴν διακοίνωσιν ταύτην, ἐν τῇ ὁποῖα ἐκ νέου ἐδηλοῦτο, ὅτι »ἡγαγκάσθημεν νὰ υἱοθετήσωμεν τὸν ὑποβρυχιακὸν πόλεμον διὰ ν' ἀντιμετωπίσωμεν τὰς δεδηλωμένας προθέσεις τῶν ἐχθρῶν μας καὶ τὰς πολεμικὰς μεθόδους τὰς υἱοθετηθείσας ὑπ' αὐτῶν, κατὰ παράβασιν τῶν διεθνῶν νόμων». Ἡ νότα αὕτη ἀνέφερε καὶ πά-

λιν τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἡ «Λουσιτάνια» μετέφερε πυρομαχικά, καὶ περιείχε μερικὰς τῶν συνήθων προτάσεων τοῦ Ζίμμερμαν, καθ' ἃς οἱ κυβερνήται τῶν Γερμανικῶν ὑποβρυχίων θὰ ἐλάμβανον ὁδηγίαν νὰ ἐπιτρέπουν τὴν διάβασιν τῶν ἀμερικανικῶν ἀτμοπλοίων, ἐὰν ταῦτα ἔφερον ἰδιαιτέρα σήματα, ἐὰν δ' ἀπόπλους αὐτῶν ἐγνωστοποιεῖτο προηγουμένως εἰς τὴν Γερμανικὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἐὰν ἡ Ἀμερικανικὴ κυβέρνησις ἠγγυᾶτο ὅτι τὰ πλοῖα ταῦτα δὲν θὰ μετάφερον λαθρεμπόριον πολέμου. Τὴν 21 Ἰουλίου, ἡ Ἀμερικανικὴ κυβέρνησις ἀπέρριψε τὰς προτάσεις ταύτης τῆς Γερμανίας.

Ἡ διπλωματικὴ κατάστασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν ὑποβρυχίων καὶ τὰς ἐπιθέσεις κατὰ πολλῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἄνευ προειδοποιήσεως, καὶ δίχως νὰ λαμβάνεται πρόνοια διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐπιδατών, παρέμεινεν ἐκκρεμῆς, ὅτε τὴν 19ην Αὐγούστου 1915, τὸ βρεττανικὸν ἀτμόπλοιο «Ἀραβικός» ἐτορπιλλίζετο, ὄχι μακρὰν τοῦ μέρους ὅπου ἐβυθίσθη ἡ «Λουσιτάνια». Μεταξὺ τῶν πνιγέντων ἐπιδατῶν ἦσαν καὶ δύο Ἀμερικανοί. Ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις, μετὰ τὰς συνήθεις τῆς ὑπεκφυγᾶς, ἰσχυρίσθη, τέλος, ἐν τῇ διακαιώσει τῆς 7ης Σεπτεμβρίου, ὅτι ὁ κυβερνήτης τοῦ ὑποβρυχίου, ἐν ᾧ ἠτοιμάζετο νὰ βυθίσῃ τὸ «Ντόνσλεϋ», ἐπέισθη ὅτι ὁ πλησιάζων «Ἀραβικός» ἀπειρᾶτο νὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ, καὶ συνεπῶς τὸν ἐτορπίλισεν. Ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἐφαίνετο ὅτι αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις θὰ διεκόπτοντο, ἀλλὰ τέλος ἡ Αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις συνήνεσε νὰ ὁμολογήσῃ τὸ σαθρὸν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ κυβερνήτου τοῦ ὑποβρυχίου, καὶ προσεφέρθη νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν «Ἀραβικόν», ἀποδοκιμάζουσα τὴν πρᾶξιν τοῦ κυβερνήτου.

Ἐν τῷ μεταξύ, αἱ διαπραγματεύσεις περὶ τῆς «Λουσιτανίας» ἐξηκολούθουν ἐν Οὐασιγγτῶνι, μετὰ τοῦ κόμητος Μπέρνστορφ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Λάνσιγγ, ἐν τέλει δὲ ἡ Γερμανία προσεφέρθη νὰ πληρώσῃ ἀποζημίωσιν διὰ τὸν θάνατον τῶν ἐν τῇ «Λουσιτανία» Ἀμερικανῶν, διὰ τὸν ὁποῖον θάνατον ἡ Γερμανία «μεγάλως ἐθλίβετο», ἀλλ' ἠρνεῖτο νὰ ἀποδοκιμάσῃ τὴν πρᾶξιν τοῦ κυβερνήτου τοῦ ὑποβρυχίου, ἢ νὰ παραδεχθῇ ὅτι τοιαύτη πρᾶξις ἦτο παράνομος.

Ἡ ὑποδοχὴ εἰς τὴν τελευταίαν μας Νόταν περὶ «Λουσιτανίας», κατὰ Ἰούλιον 1915, ἦτο ἐχθρική, κατηγορήθη δὲ ἐγὼ ὅτι ἤμην ἐχθρὸς τῆς Γερμανίας, καίτοι, ὡς εἶκός, ἐγὼ οὐδόλως ἀνεμιγνυόμην εἰς τὴν σύνταξιν τῶν διακοινώσεων. Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1915, οἱ βουλευταὶ, οἱ ἀντιπροσωπεύοντες εἰς τὸ Ράιχσταγ τὰ μεγάλα βιομηχανικά κέντρα τῆς Γερμανίας, συντάχθησαν μετὰ τῆς μερίδος ἧτις δὲν ἔπαυε νὰ ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ἀρχικαγκελαρίου. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπεθύμουν τὴν προσάρτησιν τῆς Β. Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου, διότι ἤλπιζον νὰ λάβουν κατοχὴν τῶν εἰς τὰς περιφερείας ταύτας μεταλλείων σιδήρου καὶ ἀνθρακορυχιῶν, καὶ οὕτω νὰ ἔχουν εἰς χεῖρας τῶν τὸ μονοπώλιον τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυβος, ἐν τῇ Ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ. Κατὰ τῶν ἀδιαλλάκτων τούτων ὀπαδῶν τῶν προσαρτήσεων, ἀντεπεξῆλθον ἄλλοι, λογικώτεροι ἄνδρες, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ πρίγκηψ Χάτζ-φελδ, διευθυντῆς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὁ πρίγκηψ Χέγκελ Ντόνεσμαρχ, ὁ καθηγητῆς Ντέλπρυκ, ὁ φὸν Χάρνακ καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ὑπέγραψαν μίαν ἀναφορὰν ἀποδοκιμάζουσαν τὴν προσάρτησιν τοῦ Βελγίου.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1915, μετὰ τὴν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τοῦ «Ἀραβικοῦ», ἐπηκολούθησε μικρὰ τις

περίοδος σχετικής ήσυχιας.

Ὁ ἀρχικαγκελλάριος πάντοτε παρεπονείτο, διὲν δὲν ἠδύνατο νὰ συνεννοηθῆ κρυπτογραφικῶς διὰ τοῦ ἀ-  
συρμάτου, μετὰ τοῦ φόν Μπέρνστορφ. Κάποτε μοῦ  
εἶπε :

— Πῶς εἰμπορῶ νὰ διευθετήσω φιλικῶς τὰ ζητή-  
ματα τῆς « Ἀγκόνας » καὶ τῆς « Λουσιτανίας » ὅπως  
ἐγὼ τὸ ἐπιθυμῶ, ἀφ' οὗ δὲν εἰμπορῶ νὰ συνεννοηθῶ  
μὲ τὸν πρεσβευτὴν μου; Διὰ τί αἱ Ἑνωμένα Πολι-  
τεῖα δὲν ἐπιτρέπουν νὰ συνεννοηθῶ κρυπτογραφικῶς.

Τοῦ εἶπον :

— Τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείῶν σας, ἀπειpei-  
ράθη νὰ μὲ κάμῃ νὰ ἐπιτύχω ἐν δικόχρησιν τοῦ περι-  
βοῦτου φόν Ρίντελεν, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι οὗτος  
μεῖδαιεν εἰς Ἀμερικὴν διὰ φιλοanthρωπικοὺς σκο-  
πῶς ὑπὲρ τοῦ Βελγίου. Ἴσως ἢ κυβερνήσις τῆς Οὐασ-  
σιγγτῶνος νὰ νομίζῃ, ὅτι θέλετε νὰ ἐπικοινωνήσετε μὲ  
ταῦτα ὑποκείμενα.

Ὁ Ἀρχικαγκελλάριος, τότε, ἠλλάξθ' θέμα ὁμιλίας  
καὶ εἶπεν, ὅτι μετὰ τὸν πόλεμον θὰ ὑφίσταται ἐχθρο-  
πάθεια ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τῆς Ἀμερικῆς. Τοῦ ἀπήν-  
τησα ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη διευτυπώθη ἤδη ὑπὸ πολλῶν  
Γερμανῶν καὶ γερμανικῶν ἐφημερίδων, καὶ ὅτι εἶχον  
πέριστας ὄσας προσωπικὰς ἐπιστολάς παρ' Ἀμερικαν-  
ῶν, οἱ ὅποιοι μοῦ ἔγραφον, ὅτι ἡ Γερμανία ἐσκό-  
πυε νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἀμερικῆς,  
μὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, καὶ ὅτι, συνεπῶς, θὰ ἦτο  
κλιότερον νὰ κάμωμεν αὐτὸν τὸν πόλεμον τώρα.  
Ἦτε λίαν φιλικῶς μοῦ παρετήρησεν, ὅτι πόλεμος μὲ  
τὴν Ἀμερικὴν θὰ ἦτο γελοῖος. Μὲ ἠρώτησε διατί ἡ  
κνή γνώμη τῆς Ἀμερικῆς διέκειτο ἐχθρικῶς κατὰ  
τὴν Γερμανίας, καὶ τοῦ ἀπήντησα ὅτι προφανῶς ἡ

δολοφονία τῆς μίς Κάβελ, ἐπροξένησε κακὴν ἐντύπω-  
σιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ ὅτι ἡ ἀτομικὴ μου γνώμη  
ἦτο ὅτι οὐδ' αὐτὸς ὁ Κάιζερ ἐπεδοκίμαζε τὴν τορπίλ-  
λισιν τῆς «Λουσιτανίας».

Κατόπιν συνωμίλησα μετ' αὐτοῦ ἐν λεπτομερεῖα  
περὶ τῆς κακομεταχειρίσεως τῶν Ἀγγλων αἰχμαλώ-  
των, καὶ εἶπον ὅτι ἡ κακομεταχείρισις αὐτῆ ἔδει νὰ  
μὴ ἐξακολουθήσῃ. Δὲν ἦτο αὕτη ἡ μόνη φορά, καθ'  
ἦν παρεπονήθη εἰς τὸν ἀρχικαγκελλάριον περὶ τῆς  
καταστάσεως τῶν αἰχμαλώτων. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι αὐ-  
τὸς δὲν ἐπεδοκίμαζε τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον μετε-  
χειρίζοντο ἐν Γερμανίᾳ τοὺς αἰχμαλώτους τοῦ πολέ-  
μου, ἀλλὰ πάντοτε παρεπενοῦτο ὅτι ἦτο ἀνίσχυρος  
ἐκεῖ ὅπου ἀνεμιγνύοντο οἱ στρατιώτικοί, καὶ πάντοτε  
μὲ παρέπεμπεν εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Βίσμαρκ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ



### Ο "ΑΠΗΝΗΣ, ΥΠΟΒΡΥΧΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος, ἡ «Ἐφημερίς τῆς  
Φραγκφούρτης» ἐδημοσίευσεν μίαν συνέντευξιν «μεθ'  
ὑψηλῆς ναυτικῆς προσωπικότητος», ἡ ὁποία δὲν ἦτον  
ἄλλη ἀπὸ τὸν φὸν Τίρπιτς. Εἰς τὴν συνέντευξιν ταύ-  
την, ἡ «ὑψηλὴ ναυτικὴ προσωπικότης» συνηγόρει ὑπὲρ  
τοῦ «ἀπηνουῶς» ὑποβρυχιακοῦ πολέμου κατὰ τῆς Μεγ.  
Βρετανίας, καὶ ὑπέσχετο ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου  
θὰ ὑπετάσσετο ταχύτερον ἢ χῶρα αὕτη. Μετὰ τὴν  
ὑποταγὴν τῆς Ἀγγλίας, ἡ ὁποία θὰ συνεπήγετο καὶ  
τὴν παράδοσιν ὀλοκλήρου τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου εἰς  
χεῖρας τῶν Γερμανῶν, ὁ οὕτω καθιστάμενος κολοσ-  
σιαῖος γερμανικὸς στόλος θὰ μετέβαιnen εἰς Ἀμερικὴν  
διὰ νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν χώραν ἐκείνην ἀποζημιώ-



σεις, ἀρκετάς διὰ νὰ πληρώσουν ὅλας τὰς δαπάνας τοῦ πολέμου. Μετὰ τὴν πτώσιν του, ὁ φόν Τίρπιτς, ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς Θαυμιστάς του, οὔτινες τοῦ εἶχον ἀποστείλει στίχους καὶ ἓνα στέφανον, συνηγόρει ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς κατοχῆς τῆς Φλαμανδικῆς ἀκτῆς, ὡς ἀναγκαίας διὰ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς...

Ἄνεφερον εἰς ἄλλο κεφάλαιον πῶς ὁ αὐτοκράτωρ ἤρνεϊτο νὰ μὲ δεχθῆ ὡς ἀντιπρόσωπον χώρας ἢ ὁποῖα ἐπρομήθευε πολεμερόδια εἰς τοὺς Συμμάχους. Πολλάκις, ὅμως, ἐπέμεινα ἐπὶ τοῦ δικαιώματός μου ὡς πρεσβευτοῦ νὰ γίνω δεκτὸς παρὰ τῆ Κάζερ, καὶ τέλος, περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ Ὀκτωβρίου 1915, ἔγραψα τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἀρχικαγκελλάριον:

« Ἐξοχώτατε! Πρὸ καιροῦ ὡς παρεκάλεσα ὅπως ἐπιτύχητε δι' ἐμὲ μίαν ἀκροασιὰν παρὰ τῆ Α: Μ. Παρκαλῶ μὴν ἀνηουχεῖτε πλέον περὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Εἰλικρινῶς ἰδικός σας.

» Τζαίμς Ο. Ζέραρδ ».

Φαίνεται ὅτι ἡ ἐπιστολὴ μου αὕτη ἐπέφερε τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Ἐπληροφορήθην ὅτι θὰ ἐγενόμην δεκτὸς παρὰ τῆ Αὐτοκράτορι εἰς τὰ Νέα Ἀνάκτορα τοῦ Πότσδαμ, τὴν 22 Ὀκτωβρίου. Ὁ φόν Γιάγρφ μὲ συνώδευσε μέχρι τῶν Ἀνακτόρων. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἦτο μόνος εἰς τὸ γραφεῖόν του, καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἦτο παρὼν κατὰ τὴν συνέντευξίν μας. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς συνδιαλέξεώς μας, ὁ Αὐτοκράτωρ ἴστατο πολὺ πλησίον μου, καὶ ὠμίλει μετὰ μεγάλης σοβαρότητος. Εὐτυχῶς ἠδυνήθην νὰ ἄρω ἐκ τοῦ μέσου δύο λόγους δυσαρεσκείας ποῦ εἶχεν Αὐτοκράτωρ κατὰ

τῆς Ἀμερικῆς. Εἶπεν ὅτι ἀνέγνωσεν εἰς μίαν γερμανικὴν ἐφημερίδα, ὅτι ἀριθμὸς ὑποβρυχίων ναυπηγηθέντων ἐν Ἀμερικῇ διὰ λογαριασμὸν τῆς Μ. Βρεταννίας, διέβησαν τὸν Ἀτλαντικὸν διὰ τὴν Ἀγγλίαν, συνοδευόμενα ὑπὸ πλοίων τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ναυτικοῦ. ἤμην, φυσικά, εἰς θέσιν νὰ διαψεύσω ἀμέσως τὴν γελοίαν ταύτην ἱστορίαν, καὶ βραδύτερον ἔδωσα ἀρκούσας ἀποδείξεις περὶ τοῦ ἀστηρίκτου αὐτῆς. Δεύτερον, ὁ Αὐτοκράτωρ παρεπονείτο διότι ἐν δάνειον διὰ τὴν Μ. Βρεταννίαν καὶ τὴν Γαλλίαν ἐξεδόθη εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Τοῦ εἶπον ὅτι τὸ πρῶτον δάνειον, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη εἰς τὴν Ἀμερικὴν δι' ἓνα ἐμπόλεμον Κράτος, ἦτο διὰ τὴν Γερμανίαν. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐκάλεσε μέλη τινὰ τοῦ ἐπιτελείου του, τὰ ὁποῖα ἀμέσως ἠρώτησεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Τὰ μέλη τοῦ ἐπιτελείου τοῦ ἐπεδεβχίωσαν τὴν σήλωσίν μου. Ὁ Αὐτοκράτωρ εἶπε, κατόπιν, ὅτι ἐὰν τὸ ἐγνώριζε δὲν θὰ ἐπέτρεπε τὴν τορπίλλισιν τῆς «Λουσιτανίας», καὶ ὅτι οὐδεὶς «τζέντελμαν» θὰ ἐφόνευε τόσας γυναῖκας καὶ παιδία. Ἐδείξεν, ὅμως, μεγάλην πικρίαν κατὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, καὶ ἐπανειλημμένως εἶπεν: «ἡ Ἀμερικὴ νὰ προσέχη μετὰ τὸν πόλεμον», καὶ: «δὲν θὰ δεχθῶ καμμίαν ἀνοησίαν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν μετὰ τὸν πόλεμον».

Ἡ συνέντευξις διήρκεσε μίαν ὥραν καὶ τέταρτον, καὶ ὅταν τέλος ἐξῆλθον τοῦ δωματίου, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Οἴκου εὐρίσκοντο εἰς τοιαύτην ταραχὴν, ὥστε εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐσκέπτοντο, ὅτι κάτι τρομερὸν εἶχε συμβῆ. Ἐνῶ διηυθυνόμενῃ ταχέως πρὸς τὴν θύραν τῶν Ἀνακτόρων, διὰ νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν ἄμαξαν, ἡ ὁποία θὰ μὲ μετέφερεν εἰς τὸν σταθμὸν, κάποιος ἀπὸ αὐτοῦς ἦλθεν εἰς τὸ πλευρόν μου καὶ μὲ ἠρώτησεν:

— Πάνε όλα καλά; πάνε όλα καλά;

Κατὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην ὁ Αὐτοκράτωρ ἐφαί-  
νετο ὡσεὶ κατατρυχόμενος ὑπὸ φροντίδων καὶ μερι-  
μνῶν, καὶ νευρικός. Ὅταν, ὅμως, τὸν εἶδον ἐκ νέου  
μετὰ τινα χρόνον, περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἀπριλίου τοῦ  
1916, εὗρίσκετο εἰς καλλιτέραν κατάστασιν. Ἐφοβού-  
μην τόσον ν' ἀναφέρω τὸ ἐπικίνδυνον μέρος τῆς συν-  
εντεύξεως ταύτης, ἕνεκα τῶν πολλῶν κατασκόπων,  
ὄχι μόνον ἐν τῇ πρεσβείᾳ μου, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀμε-  
ρικανικῇ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὥστε δὲν ἔ-  
στειλα εἰμὴ ὀλίγας μόνον λέξεις περὶ αὐτῆς, διὰ πλα-  
γίας ὁδοῦ, πρὸς τὸν Πρόεδρον.

Ἐν τῇ μεταξὺ, ἀξιωματικοὶ τοῦ ἀμερικανικοῦ ναυ-  
τικοῦ κλπ. ἠσχολοῦντο εἰς τὴν συλλογὴν γεγονότων,  
σχετικῶς μὲ τὴν βύθισιν τοῦ «Σῶσσεξ», τὸ δὲ πόρισμα  
τῶν ἐρευνῶν τῶν, τὸ ὅποσον ἐστρέφετο ἀναμφισβητή-  
τως κατὰ τῶν Γερμανῶν, περιλαμβάνετο εἰς τὴν ἐπι-  
δοθεῖσαν διακοίνωσιν πρὸς τὴν Γερμανικὴν Κυβέρνη-  
σιν, δι' ἧς ἡ Γερμανία εἰδοποιεῖτο ὅτι «ἐὰν ἡ Αὐτο-  
κρατορικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐδήλου ἀμέσως ὅτι ἐγκα-  
τέλιπε τὰς παρούσας μεθόδους τοῦ ὑποβρυχιακοῦ πο-  
λέμου κατὰ πλοίων μεταφερόντων ἐμπορεύματα καὶ  
ἐπιβάτας, καὶ δὲν ἐπραγματοποιεῖ τοῦτο ἀμέσως, δὲν  
ἀπέμενεν ἄλλο τι εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἠνωμένων  
Πολιτειῶν εἰμὴ νὰ διακόψῃ ἐντελῶς τὰς διπλωματι-  
κὰς μετὰ τῆς Γερμανίας σχέσεις».

Τὸ ζήτημα ἤδη ἐτίθετο καθαρὰ. Ἡσθάνομην ὅτι ἡ  
κατάστασις ἦτο σχεδὸν ἀπελπιστική, καὶ ὅτι τὸ ζή-  
τημα τοῦτο, τὸ ὅποσον ἐπὶ τόσον χρόνον παρετάθη, ἐ-  
φέρετο ἤδη ἀναποδράστως πρὸς τὴν διακοπὴν τῶν  
σχέσεων καὶ ἴσως πρὸς τὸν πόλεμον. Ὁ φὸν Γιάωφ εἶχε  
τὴν αὐτὴν γνώμην, καὶ εἶπεν ὅτι ἦτο «μοιραῖον»,

καὶ ὅτι δὲν ἠμποροῦσε πιά νά γίνῃ τίποτε ἄλλο. Ἦσθανόμην ὅτι τίποτε δὲν ἠδύνατο νά μεταβάλῃ τὴν κοινὴν γνώμην ἐν Γερμανίᾳ, ὅτι παρὰ τὴν πτώσιν τοῦ φόν Τίρπιτς, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ «ἀπηνούς» ὑποβρυχιακοῦ πολέμου θὰ ἐπεκράτουν, καὶ ὅτι διὰ νά ἐκανοποιήσῃ αὐτοὺς, ἡ Γερμανία θὰ διεκινδύνευε μίαν ρῆξιν μετὰ τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκαθήμην εἰς τὸ γραφεῖον μου, μᾶλλον τεθαμβωμένος καὶ ἀπελπὶς, ὅτε ὁ καθηγητὴς Λούντβιγκ Στάϊν, διευθυντὴς ἐνὸς περιοδικοῦ ὀνομαζομένου «Βορρᾶς καὶ Νότος», καὶ εἰδικὸς ἀρθρογράφος τῆς «Ἐφημερίδος τοῦ Φὸς» ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς Γερμανίας, ἦλθε νά μὲ ἴδῃ. Μοῦ εἶπεν ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην του, ἡ κατάστασις δὲν ἦτο ἀκόμῃ ἀπελπιστικὴ, ὅτι ὑπῆρχεν ἀκόμῃ μεγάλη μερὶς λογικῶν ἀνδρῶν ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ὅτι ἐφρόνει ὅτι μέγα καλὸν θὰ προήρχετο, ἴσως, ἐκ μιᾶς ἐπισκέψεώς μου εἰς τὸ Στρατηγεῖον, ὅπου θὰ συνωμίλουν με τὸν Κάιζερ, ὅστις, ὡς ἐβεβαίω ὁ Στάϊν, ἐλέγετο ὅτι ἦτο κατὰ τῆς ρῆξεως. Εἶπον εἰς τὸν Στάϊν ὅτι, φυσικὰ, ἡμῖν λίαν πρόθυμος νά μεταβῶ ἐκεῖ, ἐὰν ὑπῆρχεν ἡ ἐλαχίστη ἐλπίς ἀποσοδήσεως τοῦ πολέμου. Εἶπον, ἐπίσης, καὶ εἰς τὸν ἀρχικαγκελλάριον ὅτι ἐὰν ἐπρόκειτο νά λύσῃ τὸ ζήτημα εἰρηνικῶς, πιθανῶς τοῦτο νά ἦτο εὐκολώτερον εἰς αὐτόν, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ἐλαμβάνετο ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ ὅτι ἐὰν ἡ ἀπόφασις ἐξηρτάτο ἐκ τοῦ Αὐτοκράτορος, πιθανῶς νά ἦμην εἰς θέσιν νά συντελέσω εἰς τὸ νά πεισθῇ οὗτος, ἐὰν μοι ἐδίδοτο ἡ εὐκαιρία νά ἀναπτύξω εἰς αὐτόν τὴν ἀμερικανικὴν ἀντίληψιν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἦλθε καὶ μὲ ἐπεσκέφθη ὁ φόν Γιάγωφ, καὶ μὲ προσεκάλεσε νά μεταβῶ νά ἐπισκεφθῶ τὸν Κάιζερ εἰς τὸ Στρατηγεῖον του.

## ΕΙΣ ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΪΖΕΡ

Μας παρεχωρήθη ιδιαίτερα σιδηροδρομική άμαξα και άνεχωρήσαμεν τήν Παρασκευήν, 28 Ἀπριλίου. Ὅσῳ ἐπλησιάζομεν εἰς τὸ μέτωπον, ἡ άμαξοστοιχία συχνά ἠναγκάζετο νά σταματήσῃ τὸν δρόμον τῆς, ἕνεκα τῶν μακρῶν άμαξοστοιχιῶν, αἱ ὁποῖαι μετέφερον τραυματίας ἀπὸ τήν πρώτην γραμμήν, καὶ ὅταν εἰσῆλθομεν εἰς τὸ Γαλλικὸν ἔδαφος, παρευσιάσθησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας πλείσται ὄσαι ἐνδείξεις τῶν πεισματῶδων μαχῶν, αἱ ὁποῖαι διεξήχθησαν εἰς τήν περιφέρειαν ταύτην, τὸν Αὐγούστον τοῦ 1914. Πολλαὶ πόλεις καὶ χωρία, δι' ὧν διήλθομεν, εἶχον κατὰ τὸ πλείστον μεταβληθεῖ εἰς ἐρείπια, καὶ τὸ ἔδαφος ἦτο ἀυλακωμένον μετὰ αἰσθητῶν γραμμῶν χαρακωμάτων. Εἰς τοὺς σταθμούς ἐν ἀπὸ τὰ συνήθη θέαματά ἦτο τὸ θέαμα τῶν πενθηφορουσῶν καὶ κλαιουσῶν Γαλλίδων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι, ἴσως, πρὸ ὀλίγου μόλις ἐπληροφοροῦντο τὸν πρὸ καιροῦ ἐπισυμβάντα θάνατον ἑνὸς συζύγου, ἑνὸς ἀδελφοῦ, ἑνὸς μνηστῆρος ἢ υἱοῦ, ὅστις ὑπῆρέτει εἰς τὸν γαλλικὸν στρατόν.

Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον τοῦ Καΐζερ, διὰ τὸ Δυτικὸν Μέτωπον, ἦτο ἐγκατεστημένον εἰς τήν πόλιν Σιαρλδιλ-Μεζιέρ, ἐπὶ τοῦ Μόζα, εἰς τήν περιφέρειαν τῶν Ἀρδενῶν, ἣτις περιφέρεια, κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἦτο ἡ μόνη γαλλικὴ περιφέρεια, ἡ ὁποῖα κατεῖχετο ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Ὁ Αὐτοκράτωρ κατέλυεν εἰς μίαν μεγάλην ἔπαυλιν ἐν τῇ πόλει Σιαρλδιλ, καὶ μόλις ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀφίξεώς μας, μετὰ τὸν φόνον τοῦ μηχανικοῦ τοῦ ἰδιαίτερου του τραίνου, ἀπὸ μίαν βόμβαν ριφθῆσαν ὑπὸ γαλλικοῦ ἀεροπλάνου, καὶ

μετά τὴν πτώσιν καὶ ἐτέρως βόμβας εἰς ἀπόστασιν μόλις ἑκατὸ γυαρῶν ἀπὸ τῆς ἐπαύλευς, ὁ Κάιζερ μετέφερε τὴν διαμονήν του ἔξω τῆς πόλεως, εἰς μίαν ἑπαυλιν εὐρισκομένην ἐπὶ τινος λόφου. Σχεδὸν καθ' ἑκάστην, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκεῖ παραμονῆς μας, ἐγευματίζομεν καὶ ἐδειπνοῦμεν μὲ τὸν ἀρχικαγκελλάριον καὶ περὶ τὰ δέκα ἄλλα πρόσωπα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ γαμβρὸς τοῦ ἀρχικαγκελλαρίου, δύο καθηγηταὶ τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου καὶ ὁ Ἑλφεριχ, εἰς μίαν ἑπαυλιν ἑνὸς Γάλλου τραπεζίτου, κατεχομένου ὑπὸ τοῦ ἀρχικαγκελλαρίου.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκεῖ παραμονῆς μας, ἐλάμβανον κρυπτογραφικὰ τηλεγραφήματα παρὰ τοῦ ἀμερικανικοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, τὰ ὁποῖα μοι καταδιβάζοντο ἐκ Βερολίνου. Εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν μοὶ ἀνεκαίνατο ὅτι καθ' οἷανδήποτε διεθνήσιν τῆς ὑποδρυχιακῆς ἔριδος, ἡ Ἀμερικὴ δὲν θὰ ἔκαμνε διάκρισιν μεταξὺ ἐξοπλισμένων καὶ ἀόπλων ἐμπορικῶν πλοίων.

Φαίνεται ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἀπεπειράθησαν νὰ στρατολογήσουν ἐθελοντὰς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐμπορικὰς πόλεις τῆς Αἰλλης, Ρουμπαὶ καὶ Τουρκουάν, διὰ νὰ ἐργασθῶσιν εἰς τὰς πεδιάδας τῆς περιφερείας ταύτης, καὶ ὅτι μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς Εἰδοποιήσεως, μόνον 17 ἐθελονταὶ παρουσιάσθησαν. Οἱ Γερμανοὶ, τότε, ἔδωσαν διαταγὰς ὅπως συλληφθῆ ἄριθμὸς τις ἐκ τῶν κατοίκων καὶ ἀποσταλῆ εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ ἀγροτικὰς ἐργασίας. Οἱ εἰς τὴν περιφέρειαν ταύτην διαμένοντες Ἀμερικανοὶ μοὺ εἶπον, ὅτι ἡ διαταγὴ αὕτη ἐξετελέσθη κατὰ τρόπον λίαν ἀπάνθρωπον καὶ βάρβαρον. Πολλάκις συνέδη κάτοικός τις ἐπιστρέφων τὴν ἐσπέραν εἰς τὴν οἰκίαν του, νὰ μὴν εὐρίσκη τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του, καὶ οὐδεὶς νὰ δύναται νὰ τοῦ εἶπη ποῦ εἶχον ὑπά-

γει. Οί γείτονες μόνον του ἀφηγοῦντο, ὅτι εἰς Γερμανὸς ὑπαξιωματικοί, μετ' ἀποσπάσματος στρατιωτῶν, ἤλθον καὶ τοὺς ἀπήγαγον.

Ἐπὶ παραδείγματι, ἐὰν εὐπορῶν τις ἔμπορος εἶχεν, ἴσως, δύο θυγατέρας, 15 καὶ 17 ἐτῶν, καὶ ἓνα ὑπηρέτην, αἱ δύο κόραι αὐταὶ καὶ ὁ ὑπηρέτης θὰ συνελαμβάνοντο καὶ θὰ ἐστέλλοντο ὁμοῦ διὰ νὰ ἐργασθῶσι διὰ τοὺς Γερμανοὺς εἰς μικρὸν τι ἀγροκῆπιον, τοῦ ὁποῦ ἢ θέσις δὲν ἀπεκαλύπτετο εἰς τοὺς γονεῖς. Οἱ Ἀμερικανοὶ μοῦ εἶπον ὅτι τὰ πράγματα αὐτὰ ἐπροξένουν τριαύτην ἀγανάκτησιν ἐν μέσῳ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων τούτων, ὥστε ἐφοβοῦντο μίαν μεγάλην ἐξέγερσιν, ἢ ὁποῖα θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν σφαγᾶς καὶ πυρπολήσεις ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν. Μίαν ἐσπέραν εἰς τὸ δεῖπνον, ὡμίλησα περὶ τούτου εἰς τὸν ἀρχικαγκελλάριον, καὶ τοῦ εἶπον ὅτι τὸ πρᾶγμα μοῦ ἐφάνητο ἀπολύτως θηριῶδες καὶ ὅτι, χωρὶς κἄν νὰ συμβουλευθῶ τὴν Κυβέρνησίν μου, ἤμην ἕτοιμος νὰ διαμαρτυρηθῶ ἐν ὀνόματι τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τῆς συνεχίσεως μιᾶς τριαύτης βαρβάρου συμπεριφορᾶς ἀπέναντι τοῦ ἀστυκοῦ πληθυσμοῦ τῆς κατεχομένης Γαλλίας. Ὁ ἀρχικαγκελλάριος μοῦ ἀπήντησεν, ὅτι δὲν ἐγνώριζε τίποτε, ὅτι τὸ μέτρον ἐλήφθη, ἴσως, κατὰ διαταγὴν τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν, καὶ ὅτι ἤλπιζε νὰ δυνηθῇ νὰ ἀναστείλῃ τὴν περαιτέρω μετατόπισιν τῶν κατοίκων. Πιστεύω ὅτι ἡ μετατόπισις ἀνεστάλη, ἀλλ' εἴκοσι χιλιάδες καὶ πλέον, αἱ ὁποῖαι εἶχεν ἀποσπασθῆ ἀπὸ τὰς ἐστίαις των, μετὰ πολλοὺς μῆνας κατόπιν δὲν εἶχον ἀκόμη ἐπιστρέφει.

Τὴν ἐσπέραν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχικαγκελλαρίου, εἶχομεν συχνὰς συσκέψεις ἐπὶ τοῦ ὑποβρυχιακοῦ ζητήματος, καὶ πολλάκις συνωμίλησα ἐπὶ μακρὸν μὲ τὸν

ἀρχικαγκελλάριον μόνον, ἀποσυρόμενοι ἀμφότεροι εἰς μίαν γωνίαν τῆς αἰθούσης, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι ἤκουον μουσικὴν ἢ ἔπαιζον. Αἱ συζητήσεις αὐταί, ἀναμφιδόλως, ἀνεκοινοῦντο εἰς τὸν Αὐτοκράτορα. Μίαν ἐσπέραν, ἐνθυμοῦμαι, μοι ἀπετάθη ἡ ἐρώτησις, τί θὰ ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἡ Ἀμερικὴ, ἐπὶ τῇ ἀδυνατίᾳ σχεδὸν ὑποθέσει, ὅτι ἡ Ἀμερικὴ, βαρέως φέρουσα τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἀπηνόου ὑποβρυχικοῦ πολέμου, ἐκίρυσσε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Γερμανίας. Ἀπήντησα ὅτι σχεδὸν ὅλαι αἱ μεγάλαι ἐφευρέσεις, αἵτινες ἐτίθεντο ἐν χρήσει κατὰ τὸν πόλεμον, ἔγειναν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅτι καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ὑποβρύχιον, τὸ ὄπαιον ἀπετέλει τὴν βᾶσιν τῶν συζητήσεών μας, ἢ τῆς Ἀμερικανικῆς ἐφευρέσεις, ὅπως καὶ τὰ συρματοπλέγματα, τὰ ἀεροπλάνα, τὰ θωροκίττα, τὰ τηλέφωνα, καὶ ὁ τηλεγράφος, τὰ τόσον ἀναγκαῖα εἰς τὸν πόλεμον τῶν χαρακωμάτων, — καὶ ὅτι ἐπίστευον ὅτι, ἐὰν ἐξηναγκάζόμεθα εἰς τὸν πόλεμον, ἡ ἀμερικανικὴ ἰδιοφυΐα θὰ ἠδύνατο νὰ παρουσιάσῃ ἐφευρέσιν τινα, ἡ ὁποία θὰ ἐπέφερον ἐν ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον. Ὁ Γερμανὸς μοῦ ἐφαίνετο κλίνων νὰ πιστεύῃ ὅτι ἐνυπῆρχεν ἀλήθειά τις εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του, ἀλλ' εἶπε :

— Ναι, ἀλλὰ καίτοι θὰ ἠδύνασθο ἴσως νὰ ἐφεύρετε καὶ ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καίτοι θὰ ἠδύνασθο νὰ προμηθεύσητε χρήμα καὶ ἐφόδια εἰς τοὺς συμμάχους, δὲν θὰ εἶχετε, ὅμως, ἄνδρας, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ λαοῦ εἰς τὴν χώραν σας εἶναι τοιοῦτον, ὥστε δὲν θὰ ἠδύνασθο νὰ σχηματίσετε στρατὸν ἀρκετὰ μέγαν ὥστε νὰ προσενήσῃ ἐντύπωσιν.

Εἶπον ὅτι ἐνδέχεται, ἐὰν αἱ ἐχθροπραξίαι ἤρχιζον μὲ τοὺς Γερμανοὺς, οἱ Γερμανοὶ νὰ μᾶς ἠνάγκαζον, διὰ τῆς διαπράξεως παραβάσεων, ὡς ἐκείνων αἱ ὁ-



παίει ἐξήγειρον καὶ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν, νὰ ψηφίσωμεν νόμον περὶ γενικῆς στρατολογίας. Αἱ ὑποθέσεις μου αὗται ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ὡς ἀπολύτως ἀδύνατοι, καί, συνεπῶς, εἶμαι βέβαιος ὅτι τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τοῦ νόμου περὶ γενικῆς στρατολογίας, ὃ ὁποῖος ἐθεσπίσθη ἐν Ἀμερικῇ μετὰ τὴν διάρρηξιν τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Γερμανίας, ἐπληξε καιρίως τὸ ἠθικὸν τῶν Γερμανῶν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς μου εἰς τὸ Γενικὸν Στρατήγειον, ὁ στρατηγὸς Φάλκελχαϊν, ὃ ὁποῖος ἦτο ἐκεῖ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἐπιμελῶς μὲ ἀπέφευγε, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξέλαδον ὡς σημεῖον, ὅτι ἐκλινεν ὑπὲρ τοῦ πολέμου μετὰ τῆς Ἀμερικῆς. Πράγματι, ἤκουσα, μετὰ τινά καιρὸν, ὅτι ἐπέμενε νὰ ἐκφράσῃ καὶ αὐτὸς τὰς ἀντιλήψεις του ἐπὶ τοῦ θέματος, ἀλλ' ὅτι μία πολὺ ὑψηλὴ προσωπικότης τοῦ εἶπε νὰ περιορισθῇ εἰς τὰς στρατιωτικὰς του ἐπιχειρήσεις.

Τὴν 30 Ἀπριλίου, μὲ ἐπληροφόρησαν ὅτι τὴν ἐπομένην θὰ ἐγευμάτιζον μὲ τὸν Αὐτοκράτορα. Ὁ ἀρχικαγκελλάριος μοῦ εἶπεν, ὅτι θὰ ἤρχετο νὰ μὲ πάρῃ μίαν ὥραν πρὸ τοῦ γεύματος, ἐπειδὴ ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπεθύμει νὰ συνομιλήσῃ μαζὺ μου πρὸ τοῦ γεύματος. Τὴν ἐπομένην, πρᾶγματι, ἦλθε καὶ μὲ παρέλαβε μὲ τὸ αὐτοκίνητον, καὶ μετὰ τινά λεπτιὰ ἐσταθμεύσαμεν ἔξω τῆς ἐπαύλεως, εἰς τὴν ὁποίαν διέμενον ὁ Κάιζερ. Ὁ ἀρχικαγκελλάριος μὲ ὠδήγησε τότε ἀμέσως εἰς ἕνα κήπον ἐκτεινόμενον ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ λόφου, κάτωθι τῆς ἐπαύλεως. Εἶδον ἐκεῖ τὸν Κάιζερ, ἐν στολῇ καὶ περιπατοῦντα, καὶ ὅταν τὸν ἐπλησίασα μοι εἶπεν ἀμέσως:

— Ἔρχεσθε εἰς ἐμὲ ὡς ὁ Πρῶτος Ἀνθύπατος, φέρων εἰς τὴν μίαν χεῖρα τὴν εἰρήνην καὶ εἰς τὴν ἑτέραν τὸν πόλεμον;

Ἵπηνίσσετο, φυσικά, τὸ ἐπεισόδιον, κατὰ τὸ ὅποτον ὁ Κουίντος Φάβιος Μάξιμος, ἀρχηγὸς τῶν Ῥωμαίων ἀντιπροσώπων, οἵτινες ἐστάλησαν πρὸς τὸν Ἀννίβαν, ἐδίπλωσε τὴν τήβενόν του εἰς τὰς χεῖράς του, τὴν ἀνήγειρεν ὑψηλά, καὶ εἶπεν: «Ἐντὸς αὐτῆς τῆς πτυχῆς φέρω τὴν εἰρήνην καὶ τὸν πόλεμον. Ἐκλέξατε ποῖον ἐκ τῶν δύο θέλετε». — «Δότε μας ὅποιον προτιμᾶς» ἦτον ἡ ἀπάντησις. — «Τότε, πάρτε τὸν πόλεμον» ἀπήντησεν ὁ Ῥωμαῖος, ἀφίνων τὴν τήβενόν του νὰ πέσῃ». — «Δεχόμεθα τὸ δῶρον, ἀνέκραξαν οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ ὡς εὖ παρέστη».

Εἶπον:

— Ὅχι, Μεγαλειότατε! Ἄλλ' ἔρχομαι μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι αἱ διαφοραὶ μεταξὺ δύο φίλων ἔθνων εἰμπορεῖ νὰ διευθετηθῶσιν.

Ἐκείνη τὴν αὐτοκράτωρ, τότε, ὁμιλήσας περὶ τῶν διακαινώσεων μας, τὰς ὁποίας ἐχαρακτήρησε σκαιάς, ὡς κατηγορούσας τοὺς Γερμανοὺς, ὅτι διεξήγαγον τὸν πόλεμον κατὰ βάρβαρον τρόπον, ἐν ᾧ, τοῦναντίον, αὐτὸς, ὡς Ἀυτοκράτωρ καὶ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπεθύμει νὰ διεξιγάγῃ τὸν πόλεμον μὲ ἱπποτικούς τρόπους καὶ μεθόδους. Ἀνέφερε τὸν λόγον, τὸν ὅποιον ἐξεφώνησε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου πρὸς τὰ μέλη τοῦ Ράιχσταγ, καὶ εἶπεν, ὅτι τὰ ἔθνη, τὰ ὅποια ἐπολέμων μὲ τὴν Γερμανίαν, μετεχειρίσθησαν τρόπους καὶ μεθόδους ἀδίκους καὶ παρανόμους. Ἀνέφερον, ἀκολούθως, τὰς προσπαθείας, τὰς ὁποίας κατέβαλλον οἱ Σύμμαχοι ὅπως ἐξαναγκάσουν τὴν Γερμανίαν εἰς τὸν διὰ τῆς πείνης θάνατον, καὶ εἶπεν ὅτι, πρὶν ἐπιτρέψῃ νὰ λιμοκτονήσουν ἡ οἰκογένειά του καὶ τὰ ἐγγόνια του, θὰ ἀντιτάξεν εἰς τὸν ἀέρα τὰ Ἀνάκτορα Οὐίντζσορ, μεθ' ὀλοκλήρου τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἀγγλίας.

Εἰσῆλθομεν, μετὰ ταῦτα εἰς μακρὰν καὶ λεπτομερῆ  
 συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ὄλου ὑποβρυχιακοῦ ζητήματος,  
 κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ὁ Αὐτοκράτωρ εἶπεν,  
 ὅτι τὸ ὑποβρυχίον θὰ ἐπικρατήσῃ, ὅτι ἦτο ἔπλον ἀνα-  
 γνωρισθὲν ὑφ' ἑλῶν τῶν χωρῶν, καὶ ὅτι εἶχεν ἴδη εἰς  
 ἓνα ἀμερικανικὸν περιοδικόν, «Ὁ Ἀμερικανὸς Ἐπι-  
 στήμων», μίαν εἰκόνα ἐνὸς γιγαντικοῦ ὑποβρυχίου ὑπὸ  
 κατασκευῇν. Ἐδήλωσεν ὅτι, ὅπωςδῆποτε, διεθνεῖς νό-  
 μοι δὲν ὑφίστανται πλέον, καὶ εἰς τὴν δῆλωσιν αὐτὴν  
 συνεφώνησε καὶ ὁ ἀρχικαγκελλάριος. Εἶπεν ὅτι ἓνας  
 ἄνθρωπος ἐπὶ ἐχθρικοῦ ἐμπορικοῦ ἀτμοπλοίου εἶνε  
 ὅπως ἓνας ἄνθρωπος ταξειδεύων ἐφ' ἀμάξης ὀπισθεν τῆς  
 γραμμῆς τῆς μάχης, καὶ δὲν θὰ ἔσῃ δίκαιον νὰ παρα-  
 ποιῆται ἂν πάθῃ τίποτε. Μὲ ἠρώτησε, διατί δὲν ἐκάμαμε  
 τίποτε εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν ὅταν αὐτὴ, ὡς ἔλεγε, πα-  
 ρεβίβασε τὰς διεθνεῖς συνθήκας; καὶ διατί δὲν ἐγίναν-  
 τασκεν τὴν Μ. Βρετανίαν νὰ λύσῃ τὸν ἀποκλεισμόν!  
 Παρεκτός τῶν ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόβουας ἐπιχειρημάτων, τὰ  
 ὅποια ἐπρόβαλον εἰς τὴν αὐτοκρατορῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν  
 διεθνῶν νόμων, ἐξέθεσα ἐπίσης εἰς αὐτόν, ὅτι οὐδεμία δια-  
 κοίνωσις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐπέριπτε γενικὴν  
 τινα κατηγορίαν ἐπὶ βαρβαρότητι κατὰ τῆς Γερμανίας,  
 ὅτι μόνον διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ὑποβρυχιῶν παρεπογοῦ-  
 μεθα, ὅτι ἀπηγοῦμεν μόνον τὰ δίκαιά μας, συμφώνως  
 πρὸς τοὺς ἀνεγνωρισμένους κανόνας τοῦ Διεθνoῦς Νό-  
 μου, καὶ ὅτι ἐναπέκειτο εἰς ἡμᾶς ν' ἀποφασίσωμεν  
 ὅποια δίκαια θὰ περιεφραυροῦμεν πρῶτον, ὅτι, ὡς εἶχον  
 ἤδη εἶπη εἰς τὸν ἀρχικαγκελλάριον, ἐὰν δύο ἄνθρωποι  
 εἰσῆρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ ὁ εἰς ἐπάτει  
 τὸ ἀνθοκήπιόν μου καὶ ὁ ἕτερος ἐφόνευε τὴν ἀδελφήν  
 μου, θὰ κατεδίωκον, πιθανῶς, πρῶτον τὸν δολοφόνον  
 τῆς ἀδελφῆς μου, ὅτι οἱ ταξειδεύοντες εἰς τὴν θάλασσαν

σαν ἐπὶ ἐχθρικοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου εὐρίσκονται εἰς θέσιν διάφορον ἐκεῖνου, ὁ ὁποῖος ταξειδεύει ἐφ' ἁμάξης ὀπισθεν τῆς πρώτης γραμμῆς τῆς μάχης καὶ ἐπὶ ἐχθρικοῦ ἐδάφους, διότι ὁ τελευταῖος εὐρίσκεται ἐπὶ ἐχθρικής γῆς, ἐνῶ ὁ ταξειδεύων εἰς τὴν θάλασσαν εὐρίσκεται ἐπὶ ἐδάφους, τὸ ὁποῖον πέραν τῆς αἰγιαλίτιδος ζώνης εἶνε ἐλεύθερον, καὶ ὑπὸ οὐδεμίαν ἐκδοχὴν ἐδάφους ἐχθρικόν. Δικροσύτης τῆς συζητήσεως περὶ τοῦ ὑποβρυχιακοῦ ζητήματος, ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ὁ Ἀρχικαγκελλάριος ὠμίλησαν περὶ τῆς προειδοποιήσεως, ἣ ὁποία ἐδόθη πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς «Λουσιτιανίας». Τότε εἶπον:

— Ἐάν ὁ Ἀρχικαγκελλάριος με προειδοποιήσῃ νὰ μὴν ἐξέλθω εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Γουλιέλμου, ὅπου ἔχω πλήρως δικαίωμα νὰ μεταβῶ, τὸ γενοῦν ὅτι με προειδοποίησε δὲν τὸν δικαιολογεῖ νὰ με φρονεῦσῃ, ἐάν ἀδιαφορήσω εἰς τὴν προειδοποίησίν του καὶ μεταβῶ ὅπου ἔχω δικαίωμα νὰ μεταβῶ.

Ἡ συνδιάλεξις, ἀκολούθως, κατέστη γενικωτέρη, καὶ τέλος ἀφήσκαμεν τὸν κῆπον καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὴν ἔπαυλιν, ὅπου οἱ ὑπασπισταὶ καὶ οἱ προσκεκλημένοι τοῦ Αὐτοκράτορος μᾶς ἀνέμενον μετ' ἀνυπομονησίας διὰ νὰ γευματίσωμεν. Ἡ συνδιάλεξις μὲς αὕτη παρετάθη πέραν τῆς ὥρας τοῦ γεύματος... Τὴν νύκτα ἐκείνην, περὶ τὴν 11ην, ἀνεχώρησα ἐκ Σαρλβίλ, ἀφ' οὗ καὶ πάλιν ἐδείπνησα μετὰ τοῦ ἀρχικαγκελλάρου, ὁ ὁποῖος ἀπομονώτης με εἰς μίαν γωνίαν, μοῦ εἶπεν:

— Ὡς ἀντιλαμβάνομαι, ἐκεῖνο ποῦ θέλει ἡ Ἀμερική, εἶνε ἕνας πόλεμος καταδρομικός ἐκ μέρους τῶν ὑποβρυχίων;

Ἀπήντησα:

— Μάλιστα! Αὐτὸ εἶνε ἀκριθὼς! Τὰ ὑποβρυχία δὲ-

νανται νὰ ἀσκήσουν τὸ δικαίωμα τῆς νησιείας, ἀλλὰ δὲν ἔχουν κανὲν δικαίωμα νὰ ταρπιλλίζουσιν καὶ νὰ βυθίζουσιν ἄνευ προειδοποιήσεως, οὔτε νὰ βυθίζουσιν ἐν πλοίον, ἐὰν πρῶτον οἱ ἐπιβάται καὶ τὸ πλήρωμα δὲν τεθῶσιν ἐν ἀσφαλείᾳ.

Ὁ ἀρχικαγκελλάριος μοῦ εἶπεν ἀκόμη :

— Ἐλπίζω ὅτι ἐὰν διευθετήσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο, ὁ πρόεδρος σας θὰ ἦνε ἀρκετὰ μεγάλος ἀν ἀνκλάβη εἰς χεῖράς του καὶ τὸ ζήτημα τῆς εἰρήνης.

Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1916, ὁ φόν Γιάγωφ, εἰς τὸν ὁποῖον ὠμίλησα περὶ τοῦ προσεχοῦς ταξειδίου τῆς συζύγου μου εἰς τὴν Ἀμερικὴν, με παρεκάλεσε ἐπιμόνως νὰ μεταβῶ καὶ ἐγὼ ἐκεῖ, διὰ νὰ καταβάλω κάθε προσπάθειαν ὅπως πείσω τὸν Πρόεδρον νὰ κάμῃ καὶ διὰ τὴν εἰρήνην. Δὲν ἀπέκρουσα τὴν προτάσιν, ἀπαιτημῶν ἄλλως τε καὶ ἐγὼ νὰ μεταβῶ εἰς τὴν πατρίδα μου, διὰ νὰ διαφωτίσω αὐτοπροσώπως τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Ἀμερικῆς περὶ τῆς καταστάσεως, καὶ ἀνεχώρησα. Ἐφθασα εἰς Ἀμερικὴν τὴν 11 Ὀκτωβρίου. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξίν μου ὁ Πρόεδρος μοῦ παρήγγειλε νὰ ὑπάγω νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ. Μετέβην καὶ ἔμεινα μεζῦ του τέσσαρας ὥρας καὶ ἐν τέταρτον. Βεβαίως, τὸν εἶδα καὶ πάλιν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου, καὶ μετὰ τὴν ἐκ νέου ἐκλογὴν του. Φυσικὰ, τὸ ζήτημα τῆς εἰρήνης ἦτο πρᾶξ πολὺ λεπτόν. Μία ἄμεσος πρότασις ἐκ μέθους μας ἠδύνετο νὰ μᾶς θέσῃ εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐθέσαμεν καὶ ἡμεῖς, κατὰ τοὺς Πολιτικούς μας Πολέμους, τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν, ὅταν αὕτη μᾶς ἔκαμε προτάσεις περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης, καὶ οἱ Βόρειοι ἀπήντησαν ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅτι ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις θὰ ἔκαμνε καλὰ νὰ κύτταζε τὴν δουλειά μας, οἱ δὲν θὰ ἠιήχοντο καμμίαν ἐπέμβδον, καὶ θὰ

ἐθεώρουν οὐκ ἀνδρήποτε νεωτέραν πρότασιν πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν ὡς πράξιν ἐχθρικήν. Οὐχ ἤττον νομίζω, ὅτι ὁ Πρόεδρος ἔκλινε μᾶλλον ὑπὲρ τῆς ἐπιβολῆς τῆς εἰρήνης. Πράγματι ὅλοι ἐνθουσιάζομεθα τὴν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης Νόταν, τὴν ὁποίαν μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ Πρόεδρος ἀπέστειλε πρὸς ὅλους τοὺς ἐμπολέμους. Ὅταν ἐπέστρεψα εἰς Βερολίνον εὖρον, ὅτι κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου ὁ φὸν Γιάγωφ, ὅπως προέλεγον οἱ ἐν Βερολίῳ ἀντίπαλοί του, ἔπεσε τοῦ ἀξιωματοῦ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ Ζίμμερμαν, καὶ ὅτι ἡ Νότα τοῦ Προέδρου, περὶ ἧς ὁμιλῶ ἀνωτέρω, εἶχε φθάσει ὀλίγας μόνις ὥρας πρὸ τῆς ἀφίξεώς μου.

## Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΙΡΗΝΗ

Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ ἀρχικαγκελλάριος μοὶ ὠμίλησε τὸ πρῶτον περὶ εἰρήνης, πολλὰ καὶ ἠρώτησα καὶ αὐτὸν καὶ ἄλλους, ὅποιοι ἦσαν οἱ ὄροι τῆς Γερμανίας. Οὐδέποτε ἠδυνήθην νὰ εὔρω τινα νὰ μοῦ καθορίσῃ σαφῶς τοὺς ὄρους αὐτούς, καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις, ὅταν ἠρώτων τὸν Ἀρχικαγκελλάριον ἐὰν ἡ Γερμανία θὰ ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ ἀποσυρθῇ τοῦ Βελγίου, ἐκεῖνος μοὶ ἀπήντα :

— Ναί, ἀλλὰ μὲ ἐγγυήσεις.

Τέλος τὸν Ἰανουάριον 1917, ὅταν ὠμίλει καὶ πάλιν περὶ εἰρήνης, εἶπον :

— Ποῖοι εἶναι οἱ ὄροι αὐτοὶ τῆς εἰρήνης τὴν ὁποίαν τόσον συχνὰ ἀναφέρετε; Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς κάμω ὀλίγας τινὰς ἐρωτήσεις ὡς πρὸς τοὺς εἰδικούς ὄρους τῆς εἰρήνης; Πρῶτον, οἱ Γερμανοὶ εἶνε πρόθυμοι γ' ἀποσυρθοῦν ἐκ Βελγίου;

Ὁ ἀρχικαγκελλάριος ἀπήντησε :

— Ναί, ἀλλὰ μὲ ἐγγυήσεις.

Εἶπον :

— Καὶ ποῖαι εἶναι αὐταὶ αἱ ἐγγυήσεις ;

— Πιθανῶς, πρέπει νὰ κρατήσωμεν τὰ φρούρια τῆς Διέγης καὶ τοῦ Ναμούρ, ἀπήντησε. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἔχωμεν καὶ ἄλλα φρούρια καὶ νὰ διατηρῶμεν φρουρὰν διὰ μέσου τοῦ Βελγίου. Πρέπει νὰ εἴμεθα κύριοι τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Πρέπει νὰ λάβωμεν κατοχήν τῶν λιμένων καὶ ἄλλων μέσων συγκοινωνίας. Εἰς τοὺς Βέλγους δὲν θὰ ἐπιτραπῇ νὰ ἔχουν στρατόν, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς πρέπει νὰ ἐπιτραπῇ νὰ διατηρῶμεν μέγα στράτευμα εἰς τὸ Βέλγιον καὶ νὰ ἀσκῶμεν ἐμπορικὸν ἔλεγχον ἐπὶ τοῦ Βελγίου.

— Δὲν βλέπω, εἶπον, ν' ἀφήσατε τίποτε διὰ τοὺς Βέλγους, πλὴν τοῦ ἀνακωμῆτος εἰς τὸν Βασιλεῖα Ἀλβέρτον νὰ διατηρῆ εἰς τὰς Βουξέλλας τιμητικὴν φρουρὰν.

— Δὲν εἰμποροῦμεν νὰ ἐπιτρέψωμεν ὅπως τὸ Βέλγιον καταστῇ ἕνας προμυχὸν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἀπήντησεν ὁ ἀρχικαγκελλάριος, καὶ ἐγὼ τοῦ ἀπεκρίθην.

— Δὲν πιστεύω, ὅτι καὶ οἱ Βρεταννοί, ἀφ' ἐτέρου, θὰ ἐπιτρέψουν ὅπως τὸ Βέλγιον καταστῇ ἕνας προμυχὸν τῆς Γερμανίας, ἰδίως μετὰ τὰς δηλώσεις τοῦ φόν Τίρπιτς, ὅτι ἡ φλκμανδικὴ ἀκτὴ δέον νὰ παραμείνη εἰς χεῖράς σας, ὡς ἀναγκαία διὰ τὸν κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς πόλεμον.

Ἐξηκολούθησα :

— Καὶ διὰ τὴν Βόρειον Γαλλίαν ;

— Εἴμεθα πρόθυμοι νὰ ἀποδώσωμεν τὴν Β. Γαλλίαν, ἀλλὰ μὲ μίαν διαρρῦθμισιν τῶν συνόρων, ἀπήντησε.

- Καὶ διὰ τὸ Ἀνατολικὸν μέτωπον;
- Πρέπει νὰ ἐπιτύχωμεν μίαν σημαντικὴν διαρρύθμισιν τῶν συνόρων μας.
- Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ρουμανίαν;
- Θὰ ἀφήσωμεν τὴν Βουλγαρίαν νὰ ἀσχοληθῆ μετὴν Ρουμανίαν.
- Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν Σερβίαν;
- Μία πολὺ μικρὰ Σερβία, θὰ ἐπιτραπῆ νὰ ὑπάρχη, ἀλλ' αὐτὸ εἶνε ὑπόθεσις τῆς Αὐστρίας. Ἡ Αὐστρία θὰ ἀρεθῆ νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ λάβωμεν ἀποζημιώσεις ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας καὶ νὰ λάβωμεν ὀπίσω ὅλα τὰ πλοῖα μας καὶ ὅλας τὰς ἀποικίας μας.

Φυσικὰ ἢ φράσις «διαρρύθμισις τῶν συνόρων» εἶνε μία εὐσηχημὸς διατύπωσις τοῦ ὅρου «προσάρτησις».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

Η ΔΙΑΡΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Μίαν ἢ δύο ἐβδομάδας πρὸ τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1917, ὁ Σόλφ μετ' ἠρώτησεν, ἐὰν ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν διὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὴν Γερμανίαν τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἀπηνόου ὑποβρυχιακοῦ πολέμου κατὰ τῆς Μ. Βρεταννίας. Εἶπεν ὅτι τρεῖς μόνον μῆνες θὰ ἤρκευον διὰ νὰ «γονατίσῃ» ἡ Μ. Βρεταννία καὶ λήξῃ ὁ πόλεμος, καὶ πράγματι τότε ἐπιδείξῃ, ὁ φόν Τίρπιτς, ὁ Μέγας Ναύαρχος φόν Μάϋστερ, οἱ Συντηρητικαὶ καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἀρχικαγκελλάρου, καὶ ἄλλοι ὀπαδοὶ τοῦ υποβρυχιακοῦ πολέμου, διεξήγαγον τὴν προπαγάνδαν των, ὥστε κατώρθωσαν νὰ ἐνσπεύρουν εἰς ὅλον τὸ γερμανικὸν ἔθνος τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ ἐπανάληψις τοῦ «ἀπηνόου» τού-



του πολέμου θά ὠδήγει, ἐν διαστήματι τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν, εἰς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον τόσον διακαῶς ἐπεθύμουν οἱ Γερμανοί,—τὴν εἰρήνην. Εἰς οὐδεμίαν κυβέρνησιν θά ἦτο δυνατὸν ν' ἀντιταχθῆ κατὰ τῆς λαϊκῆς ταύτης ἀπαιτήσεως περὶ τῆς χρήσεως τοῦ παρανόμου τούτου πολεμικοῦ μέσου, διότι καὶ ὁ στρατός, καὶ τὸ ναυτικόν, καὶ ὁ λαὸς ἦσαν ἀκραδάντως πεπεισμένοι ὅτι ὁ «ἀπηνῆς» ὑποβρυχιακὸς πόλεμος ὑπέσχετο ἐπιτυχίαν καὶ ἔνδοξον εἰρήνην.

Ἄλλ' ἡ εἰρήνη αὕτη, φυσικά, ἐσήμαινε μόνον Γερμανικὴν εἰρήνην, ὡς ἐκείνην τὴν ὁποίαν μοῦ διέγραψεν ὁ ἀρχικαγκελλάριος· εἰρήνην τὴν ὁποίαν ἦτο ἀδύνατον νὰ δεχθῶσιν οἱ Σόμμαχοι ἢ καὶ ὁ κόσμος, ἀκόμη· εἰρήνην ἢ ὁποία θά καθίστα τὴν Γερμανίαν πανίσχυρον, καὶ ἕτοιμον εὐθὺς μετὰ τὸν πόλεμον ν' ἀναλάβῃ μίαν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν ἐθνῶν τοῦ Δυτικοῦ Ἡμισφαιρίου· εἰρήνην, ἢ ὁποία θά ἐξηνάγκαζε πᾶν ἔθνος, ἐφ' ὅσον ἡ Γερμανικὴ ἀπολυταρχία ἐκυριαρχεῖ, νὰ ἀφιερῶται ὅλας του τὰς ἐνεργείας εἰς πολεμικὰς προπαρασκευάς.

Τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου, ὁ Ζίμμερμαν μοῦ ἐζήτησε τὴν τιμὴν νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ εἰς τὰς 6 τὸ ἀπόγευμα, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅπου καὶ μετέβην τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν. Ὁ Ζίμμερμαν τότε μοῦ ἀνέγνωσε μίαν Νόταν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, ἀγγέλλουσας ὅτι ἐδημιουργεῖτο πολεμικὴ ζώνη περίξ τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ τῆς Γαλλίας, καὶ ὅτι τὴν 12ην ὥραν ἐκείνης τῆς νυκτὸς θά ἐπανελαμβάνετο ὁ «ἀπηνῆς» ὑποβρυχιακὸς πόλεμος. Δὲν ἔκαμ καμμίαν παρατήρησιν, ἔθεσα τὴν Νόταν εἰς τὸ θυλάκιόν μου καὶ ἐπέστρεψα εἰς τὴν Πρεσβείαν. Ἦτο τότε ἡ ἐβδόμη περίπου, καὶ φυσικά, ἡ Νότα μετεφράσθη ἐν ἕλῃ τῇ δυνατῇ

σπουδή και έτηλεγραφήθη εις Ουάσσιγγτωνά. Μετά την άποστολήν της Νότας, έσχον συνέντευξιν μετά του άρχικαγκελλάρου, κατά την οποίαν ούτος επέκρινε την ειρηνόφιλον Νόταν του Προέδρου, ως μη άρκετά σαφή, ως και τον λόγον αυτού εις την Γερουσίαν, και εξέφρασε την πεποίθησίν του ότι τώρα ή κατάστασις μετεδλήθη. Προσέθεσεν, ότι παρ' όσα έλεγεν εις την πρό της διευθετήσεως της υποθέσεως «Σώσσεξ» Νόταν του, ο Πρόεδρος εκλίνε τώρα υπέρ της ειρήνης, ότι εξέ- λέγη εκ νέου Πρόεδρος υπό ειρηνόφιλον πρόγραμμα, και ότι τίποτε δεν θά συνέβαινε.

Ο Ζίμμερμαν, καθ' ήν ώραν μου ένεχειρίζε την Νόταν, μου ειπεν ότι ο υποδρυγιάκος ούτος πόλεμος ήτο άναγκαίος δια την Γερμανίαν, και ότι ή Γερμανία δεν ήδύνατο ν' άνθέξη περισσότερον από έν έτος ακόμη εις τό ζήτημα του επισιτισμού, και προσέθεσε :

— Δώσατέ μας μόνον δια δύο μήνας αυτό τό είδος του πολέμου, και θά τερματίσωμεν τον πόλεμον, και θά κάμωμεν ειρήνην εντός τριών μηνών.

Τό Σάββατον, 3 Φεβρουαρίου 1917, ο Πρόεδρος ανήγγειλεν εις τό Κογκρέσσον την διάρρηξιν των δι- πλωματικων σχέσεων μετά της Γερμανίας. Η είδησις αύτη, φυσικά, δεν έφθασεν εις Βερολίνον ειμή την επο- μένην, τό απόγευμα δε του Σαββάτου εκείνου, ή σύζυ- γός μου και εγώ ελάδομεν μίαν πρόσκλησιν να μετα- δώμεν εις τό θέατρον μετά του Ζίμμερμαν και της κ. Friedländer - Fuld - Mitford, νεαρᾶς κυρίας της οποίας ο πατήρ έθεωρείτο ως ο πλουσιώτερος κάτοι- κος του Βερολίνου, και ή όποία ήτον υπανδρευμένη με έναν νεαρὸν Άγγλον, ονόματι Μίτφορντ, και υιὸν του Λόρδου Redesdale. Η κυρία αύτη κατόκει εις έν πάτωμα της οικίας του πατρός της, επί της Πλα-

τείας τῶν Παρισίων, ἐν Βερολίῳ. Ὁ Ζίμμερμαν δὲν ἦλθεν εἰς τὸ θέατρον, ἦλθεν ὄμως ἀργότερον καὶ μᾶς εὔρην εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κ. Friedländer-Fuld, ὅπου ἐδειπνήσαμεν. Μετὰ τὸ δεῖπνον, ὁ Ζίμμερμαν μοῦ ἀνέφερε τὴν πρὸς τὴν Ἀμερρικὴν Νόταν, περὶ τοῦ «ἀπηνουῶς» ὑποβρυχιακοῦ πολέμου καὶ εἶπε :

— Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας περὶ αὐτοῦ ἠσχο-  
λούμην τόσο συχνὰ εἰς τὸ Στρατιγεῖον μὲ τὸν Αὐτο-  
κράτορα. Πολλάκις ἐσκέφθην νὰ σᾶς εἶπω τί συνέ-  
βαινε, ὅπως ἐσυνήθιζα τὸν παλιὸν καιρὸ, ἀλλὰ ἐνό-  
μιζα ὅτι θὰ ἐλέγατε μόνον, ὅτι ἐν τοιοῦτον διάδημα θὰ  
ἐσήμαινε διάρρηξιν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, καὶ  
ἔτσι ἐσκέφθην ὅτι θὰ ἦτο ἀνωφελὲς νὰ σᾶς τὸ εἶπω.  
Ἄλλ' ὡς θὰ ἴδετε ὅλα θὰ πᾶν καλά. Ἡ Ἀμερικὴ δὲν  
θὰ κάμῃ τίποτε, διότι ὁ Πρόεδρος Οὐίλσον θέλει τὴν  
εἰρήνην, καὶ οὐδὲν πλέον. Ὅλα θὰ ἐξακολουθήσουν  
τὸν δρόμον τοὺς ὅπως πρῶτα.

Τὴν ἐπομένην, Κυριακὴν, εἶχαμεν εἰς τὸ γεῦμα ἓνα  
Γερμανόν, συνδεδόμενον μὲ τὸ Ἰπουργεῖον τῶν Ἐξω-  
τερικῶν, μετὰ τῆς κυρίας του, καθὼς καὶ ἓνα ἄλλον  
Γερμανόν, ὁ ὁποῖος ἦτο προηγουμένως εἰς τὴν Ἀμε-  
ρικὴν καὶ ὁ ὁποῖος συνεδέετο ἐπίσης μὲ τὸ Ἰπουρ-  
γεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν  
μετεβαίνομεν εἰς τὴν τράπεζαν, κάποιος μᾶς ἔφερεν  
ἐν φύλλον τῆς «B.Z.», ἐφημερίδος ἐκδιδομένης εἰς Βερο-  
λίον, ἣ ὁποία περιεῖχε τὴν φήμην περὶ τῆς διακοπῆς  
τῶν σχέσεων. Τὸ γεῦμα ἦτο κάθε ἄλλο παρὰ εὐθυμον.  
Οἱ Γερμανοὶ ἐφαίνοντο πολὺ μελαγχολικοὶ καὶ σχεδὸν  
δὲν ἐπρόφερον λέξιν, ἐνῶ ἐγὼ προσεπάθουν νὰ ἀνοίξω  
ἄθρᾶν συνομιλίαν ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς τραπέζης.  
Τὴν ἐπομένην μετέβην καὶ εἶδον τὸν Ζίμμερμαν, διότι  
τὴν πρῶταν ἔλαβον τὸ ἐπίσημον τηλεγράφημα ἐξ Οὐα-

σιγγιτώνος, και τοῦ εἶπον ὅτι ἦλθον νὰ ζητήσω τὰ δια-  
 θατήριά μου. Φυσικά, ὁ Ζίμμερμαν, ἐκείνην τὴν ὥραν,  
 εἶχε λάβει ἤδη τὴν εἶδωσιν και εἶχε τὸν ἀπαιτούμενον  
 καιρὸν διὰ νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἡρεμίαν του. Οἱ Ἀμερι-  
 κανοὶ ἀνταποκριταὶ μοῦ εἶπον ὅτι, κατὰ πρῶτον, ὅτε  
 τοὺς εἶδε τὴν προηγούμενην, ἠρνήθη νὰ τοὺς εἶπη τί-  
 ποτε, και κατόπιν μετεχειρίσθη μᾶλλον βιαίαν γλῶσ-  
 σαν, και τέλος ἔδειξε μεγάλην ψυχικὴν ταραχήν. Εἴ-  
 μαι βέβαιος, ἀπὸ τὸ κάθε τι ποῦ παρετήρησα, ὅτι ἡ δια-  
 κοπὴ τῶν διπλωματικῶν σχέσεων ἦλθεν ὡς σφοδρὸν  
 πλῆγμα εἰς αὐτὸν και εἰς τὰ ἄλλα μέλη τῆς Κυβερνή-  
 σεως.

Τὴν Τρίτην, τὸ ἀπόγευμα, ἐβόησα νὰ κάμω ἓνα  
 περίπατον, και ἐπέρασα ἀπὸ πολλὰς ἀπὸ τὰς κυριωτέ-  
 ρας ὁδοὺς τοῦ Βερολίνου, ἀπολύτως μόνος. Κατὰ τὴν  
 ἐξέτασίν μου εἰς τὴν Πρεσβείαν, εὗρα τὸν κόμητα  
 Montgelas, ὁ ὁποῖος, μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ Ὑπουργοῦ,  
 διηύθυνε τὸ τμήμα ἐκεῖνο τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξω-  
 τερικῶν, εἰς τὸ ὁποῖον συμπεριλαμβάνοντο αἱ ἀμερι-  
 κανικαὶ ὑποθέσεις. Ἠρώτησα τὸν Montgelas, διατί δὲν  
 ἔλαβον εἰσέτι τὰ διαθατήριά μου, και μοῦ εἶπεν ὅτι με-  
 ἐπεδράδυνον διότι ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἠγγόει  
 ὁποῖα συμπεριφορὰ ἐπεδείχθη πρὸς τὸν ἐν Οὐασιγγ-  
 γῶνι Πρεσβευτὴν τῆς Γερμανίας, κόμητα Μπέρνστορφ,  
 και ὅτι φῆμαι διεδίδοντο, ὅτι γερμανικὰ πλοῖα ἐν Ἀ-  
 μερικῇ κατεσχέθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεώς μας. Εἴ-  
 πον ὅτι ἤμουν ἀπολύτως βέβαιος, ὅτι οἱ ἐν Ἀμερικῇ  
 μετεχειρίσθησαν τὸν κόμητα Μπέρνστορφ μετὰ πάσης  
 εὐγενείας, και ὅτι γερμανικὰ πλοῖα δὲν κατεσχέθησαν.  
 Εἶπον, ἐπίσης :

— Δὲν βλέπω διατί ἐγὼ πρέπει ν' ἀποδείξω τὸ σφαλε-  
 ρὸν τῆς ἰδέας σας, ὅτι κακομετεχειρίσθησαν τὸν Μπέρν-

στορή και ὅτι κατεσχέθησαν τὰ γερμανικά πλοῖα. Μοῦ φαίνεται ὅτι εἰς ὑμᾶς ἐναπόκειται ν' ἀποδείξετε τοῦτο, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει, διατί δὲν ἀναθέτετε εἰς τὴν Ἑλβετικὴν Κυβέρνησιν, ἢ ὅποια σᾶς ἀντιπροσωπεύει τῶρα, νὰ τηλεγραφήσῃ πρὸς τὸν ἐν Οὐασιγγτῶνι πρεσβευτὴν τῆς, καὶ νὰ πληροφορηθῇ πῶς ἔχουν ἀκριβῶς τὰ πράγματα;

Εἶπε :

— Καλῶς, ἀλλὰ γνωρίζετε ὅτι οἱ Ἑλβετοὶ δὲν εἶνε συνηθισμένοι νὰ τηλεγραφοῦν (!)

Μοῦ παρουσίασε, κατόπιν, ἐν ἔγγραφον, τὸ ὅποιον ἦτο μία ἐπιβεβαίωσις τῆς μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Ἑνωμένων Πολιτειῶν Συνθήκης τοῦ 1799, μετὴν προσθήκης μερικῶν λίαν παραδόξων ἀρθρῶν. Μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸ ἀναγνώσω καὶ, ἢ νὰ τὸ υπογράψω ἢ νὰ ζητήσω ἀπὸ τῆς Κυβερνήσεώς μου τὴν ἄδειαν νὰ τὸ υπογράψω, εἰπὼν ὅτι ἂν τὸ ἔγγραφον τοῦτο δὲν ὑπεγράφετο, θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον διὰ τοὺς Ἀμερικανούς, καὶ ἰδίως διὰ τοὺς Ἀμερικανὸς ἀνταποκριτάς, νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν.

Ἀνέγνωσα τὴν Συνθήκην καὶ ὕστερον εἶπον :

— Φυσικὰ μοὶ εἶνε ἀδύνατον ν' ἀναλάβω τὴν εὐθύνην τῆς υπογραφῆς τοῦ ἐγγράφου τούτου, οὔτε δὲ θὰ τηλεγραφήσω εἰς τὴν Κυβέρνησίν μου, ἐκτός ἂν δυνηθῶ νὰ τηλεγραφήσω κρυπτογραφικῶς καὶ δώσω τὴν γνώμην μου ἐπ' αὐτοῦ.

— Αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον, ἀπήντησεν.

Ἡ συνθήκη αὕτη ἔχει ὡς ἐξῆς :

**Συμφωνία μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς σχετικῶς μετὴν τηρητέαν ἀμειβαίαν συμ-**

περιφορὰν πρὸς τοὺς ὑπηκόους ἀλλήλων, καὶ τὴν τύχην τῆς ἀτομικῆς αὐτῶν παρουσίας μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων.

**Ἄρθρον 1.**— Μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἐν περιπτώσει κηρύξεως πολέμου μεταξὺ τῶν δύο Δυνάμεων, οἱ πολῖται τῆς μίας καὶ ἡ ἀτομικὴ αὐτῶν παρουσία, ἐν τῷ ἐδάφει τῆς ἄλλης, θὰ τύχῃσι συμπεριφορᾶς συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 23 τῆς Συνθήκης Φιλικῶν Σχέσεων καὶ Ἐμπορίου, τῆς υπογραφείσης τὴν 11ην Ἰουλίου 1799, μεταξὺ Προσσίας καὶ Ἠνωμένων Πολιτειῶν, μὲ τοὺς ἀκολούθους ἐπεξηγηματικοὺς καὶ συμπληρωματικοὺς ὅρους :

**Ἄρθρον 2.**— Γερμανοὶ ἔμποροι ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις, καὶ Ἀμερικανοὶ ἔμποροι ἐν Γερμανίᾳ, θὰ τίθενται, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρὸς τὰ ἄτομα αὐτῶν καὶ τὴν παρουσίαν αὐτῶν τηρητέαν συμπεριφορὰν, καθ' ὅλα ἐν ἴσῃ μοίρᾳ μὲ τὰ ἄλλα ἐν τῷ ἄρθρῳ 23 ἀναφερόμενα ἄτομα. Συνεπῶς καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν ἔτι τῆς διὰ τοῦ ἄρθρου 23 παρεχομένης προθεσμίας, οὗτοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ παραμένουν καὶ ἐξακολούθουσι τὸ ἐπάγγελμά των εἰς τὴν χώραν τῆς διαμονῆς των. Ἐμποροὶ, ὡς καὶ τὰ ἄλλα ἐν τῷ 23 ἀναφερόμενα πρόσωπα, δύνανται νὰ αποκλεισθῶσι ἀπὸ ὀχυρωμένας θέσεις ἢ ἄλλας θέσεις στρατιωτικῆς σπουδαιότητος.

**Ἄρθρον 3.**— Γερμανοὶ ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις καὶ Ἀμερικανοὶ ἐν Γερμανίᾳ θὰ ἦνε ἐλεύθεροὶ ν' ἀναχωρήσουν ἐκ τῆς χώρας τῆς διαμονῆς των, ἐντὸς τῆς προθεσμίας καὶ διὰ τῶν ὁδῶν, τὰς ὁποίας θὰ ὀρίσων,

εἰς αὐτοὺς αἱ οἰκεῖαι αὐτῶν Κυβερνήσεις. Οἱ ἀναχωροῦντες θὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ παραλαμβάνουν μεθ' ἑαυτῶν τὴν ἀτομικὴν τῶν περιουσίαν, συμπεριλαμβανομένων χορημάτων, τιμαλφῶν ἀντικειμένων καὶ τροπεζιτικῶν ἀξιῶν, ἐξαιρέσει ἀντικειμένων, ὧν ἡ ἐξαγωγή ἀπαγορεύεται, συμφῶνως πρὸς τοὺς διεθνεῖς κανονισμοὺς.

**Ἄρθρον 4.** — Ἡ προστασία τῶν Γερμανῶν ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις καὶ τῶν Ἀμερικανῶν ἐν Γερμανίᾳ, καθὼς καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν, θὰ ἐξασφαλισθῆ συμφῶνως πρὸς τοὺς νόμους τοὺς ὑφισταμένους εἰς τὰς χώρας ἀμφοτέρων. Δὲν θὰ ὑπόκειται εἰς οὐδένα ἄλλον περιορισμὸν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπολαβὴν τῶν ἰδιαιτέρων δικαιωμάτων τῶν καὶ τὴν νομικὴν ἐπιβολὴν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, πλὴν ἐκείνων τῶν εἰς οὓς θὰ ὑπόκειται καὶ εἰ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χώραις διαμέριοντες οὐδέτεροι. Συνεπῶς δὲν θὰ δύναται νὰ ἀπομονῶνται εἰς ἰδιαιτέρους χώρους, οὔτε αἱ περιουσίαι αὐτῶν θὰ ὑπόκειται εἰς κατάσχεσιν ἢ ἐκκαθάρισιν ἢ ἄλλην ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτριώσιν, πλὴν εἰς τὰς περιπτώσεις, εἰς ἃς, ὑπὸ τοὺς ὑφισταμένους νόμους, θὰ ὑπάγωνται ἐπίσης καὶ οἱ οὐδέτεροι. Κατὰ γενικὸν κανόνα, αἱ γερμανικαὶ περιουσίαι ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις, καὶ αἱ Ἀμερικανικαὶ τοιαῦται ἐν Γερμανίᾳ δὲν θὰ ὑπόκειται εἰς κατάσχεσιν ἢ ἐκκαθάρισιν ἢ ἄλλην ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτριώσιν, ὑπὸ ἄλλας συνθήκας πλὴν ἐκείνων, ὑφ' ἃς θὰ ὑπόκειται καὶ αἱ περιουσίαι τῶν οὐδετέρων.

**Ἄρθρον 5.** — Προνόμια ἢ ἄλλα προστατευόμενα δικαιώματα ἀπολαμβάνόμενα ὑπὸ Γερμανῶν ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις καὶ ὑπὸ Ἀμερικανῶν ἐν Γερμανίᾳ δὲν θὰ καταργοῦνται, οὔτε ἡ ἐξάσκησις τῶν δικαιω-

μάτων τούτων παρεμποδίζεται, οὔτε δὲ τὰ τοιαῦτα δικαιώματα θὰ μεταβιβάζονται εἰς ἄλλους ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ προσώπου εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουν ταῦτα, ἀρκεῖ νὰ ἐφαρμοζονται κανονισμοὶ γενόμενοι ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους.

**Ἄρθρον 6.**— Συμφωνητικὰ συναφθέντα μεταξὺ Γερμανῶν καὶ Ἀμερικανῶν, εἴτε πρὸ εἴτε μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, καθὼς καὶ ὑποχρεώσεις παντὸς εἴδους μεταξὺ Γερμανῶν καὶ Ἀμερικανῶν, δὲν θὰ ἀκυροῦνται ἢ καταργοῦνται, ἢ ἀνασιτέλωνται, πλὴν ὑπὸ περιπτώσεις ἐφαρμοζομένας καὶ πρὸς τοὺς οὐδετέρους. Ὅμοιος οἱ ὑπήκοοι ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν δὲν θὰ ἐπιποδίζονται εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τῶν, εἴτε ὑπὸ διαταγῶν εἴτε ὑπὸ ἄλλων λαμβανόμενων μέτρων, πλὴν ἐὰν ταῦτα ἐφαρμοζοῦνται ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν οὐδετέρων.

**Ἄρθρον 7.**— Αἱ ἐπιφυλάξεις τῆς Ἑκτης Συμβάσεως τῆς Χάγης, ἐν σχέσει πρὸς τὴν μεταχείρισιν τῶν ἐχθρικῶν ἐμπορικῶν πλοίων κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, θὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν φορτίων αὐτῶν. Τὰ ἐν λόγῳ πλοῖα δὲν θὰ ἐξαναγκάζονται νὰ ἐγκαταλείπουν τὸν λιμένα, ἐὰν μὴ ταυτοχρόνως ἐφοδιάζονται μὲ ἀδειαν ἐλευθέρου διάπλου, ἀναγνωριζομένην ἀπὸ ὅλας τὰς θαλασσίας ἐχθρικὰς δυνάμεις, δι' ἓνα λιμένα τῆς Πατριδος, ἢ ἓνα λιμένα συμμαχικῆς τινος χώρας, ἢ δι' ἄλλον τινα λιμένα τῆς χώρας εἰς ἣν τὸ πλοῖον τυγχάνει νὰ ἐφορίζεται.

**Ἄρθρον 8.**— Οἱ κανονισμοὶ τοῦ Τρίτου Κεφαλαίου τῆς Ἐνδεκάτης Συμβάσεως τῆς Χάγης, ἐν σχέσει πρὸς περιορισμούς τινας ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ δικαιώματος τῆς αἰχμαλωσίας ἐν ναυτικῷ πολέμῳ, θὰ



ἐφαρμοζόνται ἐπὶ τῶν πλοιάρχων, ἀξιωματικῶν καὶ μελῶν τῶν πληρωμάτων τῶν διὰ τοῦ ἄρθρου 7 εἰδικῶς προσδιοριζομένων ἐμπορικῶν πλοίων, καὶ πλοίων τοιούτων οἷα δύνανται νὰ συλληφθῶσιν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνδεχομένου πολέμου.

**Ἄρθρον 9.**— Ἡ συμφωνία αὕτη θέλει ἐφαρμοσθεῖ ἐπίσης καὶ εἰς τὰς ἀποικίας καὶ ἄλλας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κτήσεις ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν.

Βερολίνον, Φεβρουαρίου . . . , 1917.

Εἶπον τότε :

— Οὔτε κἂν θὰ τηλεγραφήσω. Διατὶ ἔρχεσθε πρὸς ἐμὲ καὶ προτείνετε μίαν συνθήκην, μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, καὶ παρακαλεῖτε ἕνα Πρεσβευτήν, ὁ ὁποῖος κρατεῖται ὡς αἰχμάλωτος, νὰ τὴν υπογράψῃ. Οἱ αἰχματίται δὲν υπογράφουν συνθήκας, καὶ συνθήκαι υπογεγραμμέναι ὑπὸ αἰχμαλώτων δὲν θὰ εἶχον καμμίαν ἀξίαν.

Τῷ εἶπον ἐπίσης :

— Μετὰ τὴν ἀπειλήν σας νὰ κρατήσετε ἐδῶ τοὺς Ἀμερικανούς, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐγγράφου τούτου, ἀκόμη καὶ ἂν εἶχον ἐξουσιοδότησιν νὰ τὸ υπογράψω, θὰ ἔμενον ἐδῶ ἕως τῆς συντελείας τῶν αἰώνων παρὰ νὰ θέσω τὸ ὄνομά μου εἰς ἕνα τοιοῦτον ἐγγράφον.

Ὁ Montgelas ἐφαίνετο μᾶλλον τεταραγμένος, καὶ ἐν τῇ ταραχῇ του ἄφησε τὸ ἐγγράφον μαζὺ μου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, εἶμαι βέβαιος, δὲν ἐσχόπευε νὰ πράξῃ ἐν περιπτώσει ἀρνήσεώς μου. Ὁ Montgelas ἦτο εἰς ἄκρον συμπαθητικὸς ἄνθρωπος, καὶ νομίζω ὅτι πάντοτε προέλεγε τὴν ἀκριβῆ στάσιν τὴν ὁποῖαν θὰ ἐλάμβανεν ἡ Ἀμερική, καὶ ὑπῆρξε πάντοτε πολέμιος

πράξεων καταπτώσμου, ὡς λ. γ. ὁ τορπιλλισμὸς τῆς «Λουσιτανίας» καὶ ἡ ἀνάληψις τοῦ ἀπηνουῦς ὑποβρυχιακοῦ πολέμου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἕνας «τιζέντελμαν» ὡς ὁ Montgelas, μετὰ μεγάλης ἀποστροφῆς ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πρὸ αὐτὸν ἀνατεθεῖσαν διαταγὴν, νὰ ἐπιτύχῃ παρ' ἐμοῦ τὴν ὑπογραφὴν τῆς συνθήκης ταύτης.

Εὐθὺς μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων—καὶ τὰς διέκοψα ἐπιτήμως ὄχι μόνον κατὰ τὴν συνέντευξίν μου μετὰ τοῦ Ζίμμερμαν τὴν πρωίαν τῆς Δευτέρας, ἀλλ' ἐπίσης καὶ διὰ τῆς ἀποστολῆς ἐπισήμου ἐγγράφου δι' οὗ ἐζήτησαν ὅπως μέχρι τῆς ἐσπέρας ἔχω τὰ διαβατήριά μου—τὰ τηλεγραφικὰ μας προνόμια ἀφῆρέθησαν. Δὲν μοῦ ἐπετρέπετο οὐδ' εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐν Γερμανίᾳ Ἀμερικανοὺς πράξενους νὰ τηλεγραφῆσω καὶ τοὺς δώσω δαγγίαις. Τὸ ταχυδρομεῖον ἐπέσθη μοι ἀπεκόπη, ὅπως καὶ τὸ τηλεφώνον. Οἱ ὀπηρεῖται μοι, οὐδ' εἰς τὸ πρᾶξιμενον ξενοδοχεῖον ἐπετρέπετο νὰ μεταδῶσι διὰ νὰ τηλεφωνήσουν. Ἐν τῇ μεταξὺ προητοιμαζόμεθα διὰ τὴν ἀναχώρησιν. Ἀνέθεσα τὰ συμφέροντα τῆς Ἀμερικῆς ὡς καὶ τῆς Ρουμανίας, Σερβίας καὶ Ἰαπωνίας, εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Ἰσπανοῦ πρεσβευτοῦ καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Μ. Βρεταννίας εἰς τὴν προστασίαν τῆς Ὀλλανδικῆς Πρεσβείας. Ἐπωλήσαμεν τὰ αὐτοκίνητά μας, καὶ ἐμοίρασα τρεῖς τόνους τροφίμων, τὰ ὅποια εἶχον φέρεи μαζύ μου ἐξ Ἀμερικῆς, εἰς διαφόρους συναδέλφους μου ἐν τῇ διπλωματικῷ σώματι, Ἰσπανοὺς, Ἑλληνας, Ὀλλανδοὺς καὶ Νοτιοαμερικανοὺς. Εἶχον πολλοὺς φίλους μεταξὺ τῶν διπλωματικῶν τῶν δύο Ἀμερικῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἄλλοι ἄνδρες μεγάλης ἰκανότητος, καὶ κατεῖχον ἐπιφανῆ θέσιν εἰς τὴν πατρίδα των. Νομίζω ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐ-

τῶν γνωρίζουν καλῶς τὰ σχέδια τὰ ὁποῖα ἐδυσσοδό-  
μουν οἱ Παγγερμανισταὶ κατὰ τῆς Κεντρικῆς καὶ  
Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἀκολουθούμενος πάντοτε ἀπὸ κατασκόπους ἐπε-  
σκέφθην ἕσους συναδέλφους μου ἠδυνάμην, διὰ νὰ  
τοὺς ἀποχαιρετήσω, καὶ τὸ Σάββατον ἐσκέφθην, παρὰ  
τὴν γελοῖαν συμπεριφορὰν, ἣ ὁποῖα ἐπεδείχθη εἰς  
ἡμᾶς, μετὰ τὴν ἀποκοπὴν πάσης ταχυδρομικῆς καὶ τη-  
λεφωνικῆς ἐπικοινωνίας, νὰ φύγω μὲ μᾶλλον εὐθυμον  
τρόπον. Εἶπα, συνεπῶς, εἰς τὸν ὑπηρέτην μου νὰ  
τηλεφωνήσῃ καὶ νὰ ἐρωτήσῃ ἐὰν ὁ Ζίμμερμαν καὶ ὁ  
ἀρχικαγκελλάριος ἠδύναντο νὰ μὲ δεχθῶσι. Ἔσχον  
μίαν εὐχάριστον ἀποχαιρετιστήριον συνομιλίαν μετὰ ἕνα  
ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, εἰς τὸν ἀρχικαγκελλάριον δὲ ἰδιαι-  
τέρως εἶπον, ὅτι ἤλθον νὰ τὸν ἀποχαιρετήσω ὡς φίλος,  
καὶ ὅτι διὰ νὰ εὕρω θέματα διὰ καμμίαν Δευκὴν  
Βίβλον», καὶ τοῦ ὑπεσκέθην ὅτι, ὅτι μού εἶπεν θὰ  
ἔμεινον «ἀναμεταξύ μας».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

## ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Γενικῶς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐπιστεύετο, ὅτι ἐπὶ δύο ἔτη ἀπετύφλωνον καὶ παρεπλάνουν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὴν Κυβέρνησιν, κατορθῶνων οὕτω νὰ τοὺς ἀποτρέπω ἀπὸ τὴν παράνομον χρῆσιν τοῦ μόνο ἀποτελεσματικοῦ ὄπλου. Τοῦτο, βεβαίως, δὲν εἶνε ἀληθές. Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν εἶπον πάντοτε γυμνὴν καὶ καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα ἀπέδειξαν ὅτι ὀρθῶς προεἶπον τὴν στάσιν τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ ἐθνικὸν παιγνίδιον, τὸ πόκερ, μᾶς ἔδωσεν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μίαν κακὴν φήμην. Πάντοτε ἐπεκρατεῖ ἡ ὑπόθεσις ὅτι «μὴ φέρομεν.» Εἰς τὴν Γερμανίαν, μάλιστα, ἐξεδόθη καὶ βιβλίον περὶ τοῦ Προέδρου, μετὰ τὸν τίτλον «ὁ Πρόεδρος Μπλόφας.» Λυποῦμαι ὅτι οἱ θύνητορες τῆς Γερμανίας ἐπροτίμησαν ν' ἀκούσουν μᾶλλον τοὺς Γερμανοφίλους ἀνταποκριτάς, οἱ ὅποιοι ἐπόζαρον ὡς ἐρασιτέχναι ὑπερπρεσβεύται, παρὰ τοὺς ἐπιστήμους ἀντιπροσώπους τῆς Ἀμερικῆς. Ἄφισα τὴν Γερμανίαν μετὰ καθαρὰν τὴν συνείδησιν καὶ σαφῆ τὴν ἐπίγνωσιν ὅτι ἐπραξα πᾶν τὸ ἐπ' ἐμοὶ πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης.

Ἐνας πρεσβευτής, φυσικά, δὲν δύναται νὰ καθορίσῃ τὴν πολιτικὴν τῆς χώρας του. Ἐν τῶν κυριωτέρων του καθηκόντων, ἂν ὄχι τὸ κυριώτερον, εἶνε νὰ κρατῇ τὴν χώραν τοῦ ἐνήμερον τῶν συμβαινόντων—νὰ γνωρίζῃ ἐκ τῶν προτέρων τί ἢ χώρα, παρ' ἣ εἶνε ἐμπειστευμένος, μέλλει νὰ πράξῃ, καὶ νομίζω ὅτι κατῶρθωσα νὰ μεταδώσω εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον

μας προκαταβολικῶς πληροφορίας περὶ τῶν προθέσεων τῶν Κυβερνητῶν τῆς Γερμανίας... Ἐστελλον πρὸς τὸν κ. Λάνσιγγ, τὸν Ὑπουργόν, μίαν ἐμπιστευτικὴν ἐπιστολὴν καθ' ἑβδομάδα, καί, φυσικά, ἐλάμβανον παρ' αὐτοῦ λίαν πολυτίμους ὁδηγίας.

Ὅταν ἐπέστρεψα εἰς τὴν Ἀμερικὴν, κατόπιν δύο καὶ ἡμίσεως ἐτῶν διαμονῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς παγκοσμίου ταύτης συμφορᾶς, τὸ πᾶν μοῦ ἐφάνη μικρὸν καὶ ἀσήμαντον. Ἐξεπλάγην ἰδὼν ὅτι ὑπῆρχον ἀκόμη ἀνθρωποὶ ἀσχολούμενοι περὶ μικροσυφέροντα, καὶ κατατριβόμενοι εἰς μικροζηλοτυπίας καὶ ἀντεκδικήσεις. Ἡλευθεροῦ τοῦ κύκλου τοῦ καθημερινοῦ ἔργου, ἡθάνθη ἡν διὰ πρώτην φοράν τὴν ἀπειρον φρικτὴν καὶ τὸ ἀνώφελον ὄλης τῆς ἀθλιότητος εἰς τὴν ὁποίαν ἔρρυσαν τὸν κόσμον οἱ Πρῶστοι· αὐτοὶ μεταίτιαται, καὶ ὅποια ἀναμέτρηση τοῦ κακοῦ θὰ γένη γιμῆραντινα εἰς τὴν Γερμανίαν ὅταν ὁ ἀρελτὴ λαὸς ἀντιληφθῇ τὴν ἀλήθειαν, ὅταν μάθη ὅποια ποταπὰ ἐλατήρια ὤθησαν τοὺς κυβερνήτας του εἰς τὸ νὰ καταδικάσουν μίαν ὁλόκληρον γενεάν τῆς γῆς εἰς πόλεμον καὶ θάνατον! Δὲν εἶνε ὄνειδος τὸ ὅτι ὁ κόσμος ἐρρίφθη εἰς τοιαύτην ταραχὴν, τὸ ὅτι εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι ἠναγκάσθησαν νὰ μένουσιν ἔξω εἰς τὸν βόρβορον καὶ τὰς ἀκαθαρσίας, ἐν καιρῷ παγερῶν χειμῶνων, τυφειζόμενοι, καὶ προσδαλλόμενοι ἐξ ἐπόδου καὶ βομβαρδιζόμενοι, ἀναμένοντες τὴν εὐκαιρίαν νὰ φρονεύσουν κἄποιοι ἄλλον ἀδελφῶν ὁμοίων των; Δικτὶ πρέπει οἱ Πολωνοὶ τῆς Πηλαιᾶς Πολωνίας ν' ἀποθνήσκουν τῆς πείνης, μὴ εὐρίσκοντες κῦνας ἀρκετοῦς ὅτι νὰ φάγωσιν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Λεμβέργης; Αἱ μικραὶ γραμμαὶ τῶν συντετριμμένων χωρικῶν ἐν Σερβίᾳ καὶ Ρουμανίᾳ, οἱ πληθυσμοὶ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Γαλλίας ἀποσπασθέντες ἀπὸ τὰς ἐστίας

των διὰ νὰ σταλῶσι νὰ ἐργασθῶσιν ὡς σκλάβοι διὰ τοὺς Γερμανούς, οἱ δυστυχεῖς αἰχμάλωτοι πολέμου, λιμοκτονοῦντες ἐν ταῖς καλύδαις των, ἢ ἐργαζόμενοι εἰς ἐργοστάσια καὶ μεταλλεία, αἱ κραυγαὶ τῶν γερόντων καὶ τῶν βρεφῶν τῶν πληγωμένων ἐκ τῶν βομβῶν τῶν Ζέπελιν, οἱ κοπετοὶ τῶν μητέρων διὰ τὰ τέκνα των, αὐτὴ ἢ βοή τοῦ ἀνέμου κατὰ τὴν ἀκατάσχετον διέλευσιν τῶν ψυχῶν δέκα ἐκτομμυρίων νεκρῶν, μεθισταμένων εἰς τὸν ἄλλον κόσμον—διατι ὄλαι αὐταὶ αἱ φρικαλεότητες νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ὠραίαν ταύτην γῆν, ὅπου ἐπιστεύομεν ὅτι ἡ Ἀγάπη καὶ τὸ Ἔλεος καὶ ἡ Φιλία, καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ Ἐπιστήμη καὶ τὸ Ἐμπόριον, καὶ ἡ Θρησκεία καὶ ὁ Πολιτισμὸς ἄλλοτε ἐδάσλευον;

Διότι εἰς τὰ σκοτεινὰ καὶ ψυχρὰ βόρεια πεδία τῆς Γερμανίας υφίστατο μία ἀπολυταρχία ἀπειταγήσα ἕνα μέγαν λαόν, διλητηριάζουσα ἀπὸ μίας γενεᾶς εἰς τὴν ἄλλην τὸ πνεῦμα τοῦ, καὶ διδάσκουσα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ πολέμου. Καὶ ἕως ὅτου ἡ Ἀπολυταρχία αὐτὴ δὲν σαρωθῇ ἐκ τοῦ μέσου, ἢ καταστῇ ἀνίσχυρος, δὲν θὰ εἶνε δυνατὴ εἰρήνη ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ χρυσοῦν ὄνειρον τῆς κατακτήσεως τοῦ κόσμου εἶχε σχεδὸν πραγματοποιηθῆ. Μικρὰ τις ἀκόμη προέλασις, ὀλίγα τινα εἰσέτι βαγόνια πυρομαχικῶν, καὶ δὲν ὑπῆρχε Μάχη τοῦ Μάρνη, οὔτε Ζόφρ,—μία νεωτέρα Σφύρα διὰ νὰ σφυροκοπήσῃ καὶ ἀπωθήσῃ τὰς ἐπιδραμούσας ὀρδὰς τοῦ βαρβαρισμοῦ. Πάντοτε ἐδήλωσα ὅτι ἡ Γερμανία κατέχει ἀκόμη ἄπειρον στρατιωτικὴν ἰσχύν, καί, διὰ νὰ κερδίσουν, τὰ ἀντίπαλα τῆς Γερμανίας ἔθνη πρέπει νὰ μάθουν νὰ σκέπτονται κατὰ τρόπον στρατιωτικόν. Ἡ ἀπλὴ εἴσοδος ἀκόμη καὶ ἐνδὸς μεγάλου ἔθνους, ὡς τὸ ἰδικόν μας, εἰς τὸν πόλεμον,

οὐδὲν σημαίνει ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως, ἐὰν δὲν διαθέτῃ στρατιωτικὴν δύναμιν.

Καί, γερμανικὴ εἰρήνη δὲν πρέπει νὰ ἐπέλθῃ. Τὸ παλαιὸν Καθεστῶς, παραμένον ἐν Γερμανίᾳ, Βουλγαρία καὶ Τουρκίᾳ, θὰ ἐξήτει ἀπλῶς μίαν εὐνοϊκὴν στιγμήν διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν πόλεμον, καὶ καταβάλλῃ νέον ἀγῶνα διὰ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Κόσμου.

Εὐτυχῶς ἡ Ἀμερικὴ φράσσει τὴν ὁδὸν—ἡ Ἀμερικὴ, ἡ ὁποία ὁδηγεῖται ἀπὸ ἓνα Πρόεδρον Ἀγωνιστήν, ὅστις δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ κἀνένα συμδιδασμὸν μετὰ τὴν κτηνώδη Ἀπολυταρχίαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΤΕΛΟΣ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ



007000024026

---

Τιμᾶται λεπ. 30

---

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

